

לקוטי שיחות
PROJECT
LIKKUTEI
SICHOS

פענוח הערות ומראי-מקומות.

חוקת שיחה א.

מסכת פרה פרק ג משנה ה. לא מציאו מושבע, עושין מושש, מחמש, מארבע, משלש, משתים ומאחת. ומי עשאם. הראשונה עשה משה, והשניה עשה עזרא, וקמחש, מעזרא ואילך, דברי רבי מאיר. וחקמים אומרים, שבע מעזרא ואילך. ומי עשאם. שמעון הצדיק ויוחנן כהן גדול עשו שמים ושמים, אלהויעני בן הקוף ונחמאל המצרי וישמעאל בן פיאי עשו אחת אחת:

רמב"ם הלכות פרה אדומה ספ"ג..... ותשע פרות אדמות נעשו משנצטוו במצוה זו עד שחבר הבית בשניה. ראשונה עשה משה רבנו. שניה עשה עזרא. ושבע מעזרא עד חרבן הבית. והעשירית יעשה המלך המשיח מהרה יגלה אמן בן ימי רצון:

לפניו ויקחהו וישליכהו במים. וזה כולו לבל יגע באפר הפרה כו' כי שמא הוא טמא ויטמא. לפי שאפר הפרה יטמא ויפסיד ע"כ. וירצה לומר שאע"פ שזה האפר ע"כ צריך שיקחהו בידו. הנה תקנו מה שיכולים לתקן כדי שלא יגע בשאר האפר. ומ"ש הר"ב שלא הוצרכו לעשות כן אלא כשעלו מן הגולה. וכשהחריב נבוכדנצר לא החריב אלא התקרה אבל הכותלים הניח הר"ש כלו' ושם בכותלים היה האפר מונח וצבור בקילולים כדלעיל בתוספתא. וא"ת ולמאי נ"מ תני מאי דהווי. י"ל דכשיבא הגואל ואליהו ויראנו אפר פרה. שהרי דרשו על ויקחו אליך שנרמז לו דשלך לעד עומדת כמו שהזכיר הפייטן ואנחנו טמאים לנפש אדם ולא הוטרנו כי לנו אין אפר פרה ונדע מעכשיו כדת מה לעשות. ועוד מצינו ששנאו דינים שנהגו דוקא קודם בית הראשון בסוף זבחים:

(4) משנה אחרונה ד"ה משתים ומאחת – ושלא ימצאו אף מאחת א"א דשל משה עומדת לעד כמ"ש תוי"ט. ויתכן דהיינו דתני ומי עשאן דלמאי נ"מ לידע מי עשאן אלא דקמ"ל דהראשונה עשה משה וא"א שלא ימצאו ממנה.

תוי"ט שם משנה ג. וזורקו לתוך הקלל וכו'. כ' הר"ב ונשפך ע"ג השוורים. וכן ל' הר"ש וטעמייהו דהכא כשעלו מן הגולה היה כדמסקי ובאותו פעם לא היו יורדין [כמו שאפרש] דירדו דתנן ברישא לא מיירי בכשעלו ומ"מ דוחק לומר כן. דסיפא לא מיירי בירדו דומיא דרישא ועוד אמאי לא ירדו דאטו במקדש ראשון לא היו נעשית הר הבית והעזרות חלולים מפני קבר התהום. ומיהו בזה י"ל שעד שלא בדקו מפני הרוגי נבוכדנצר. לא היו מחזיקים בטהרה היו צריכים שלא ירדו. אבל הרמב"ם לא הזכיר שיפלו על השוורים. וכך כתב ויפול

משניות שם משנה א. שבעת ימים קדם לשרפת הפרה מפרישין פהן השורף את הפרה מביתו ללשכה שעל פני הפירה, צפונה מזרחה, ובית אכן היתה נקראת, ומזין עליו כל שבעת הימים מכל חטאות שהיו שם. רבי יוסי אומר, לא היו מזין עליו אלא בשלישי ובשביעי בלבד. רבי חנינא סגן הפהנים אומר, על הפהן השורף את הפרה, מזין כל שבעת הימים. ועל של יום הפורים, לא היו מזין עליו אלא בשלישי ובשביעי בלבד:

(5) יומא ה עמוד ב. כיצד הלבישין? כיצד הלבישין?! מאי דהנה הנה! אלא: כיצד מלבישין לעתיד לבוא? לעתיד לבוא נמי, לכשיבואו אהרן ובניו ומשה עמהם!

(6) קרית ספר. אין מניחין בעזרה מאפרה דכתיב והניח מחוץ למחנה וחולקין אותה לג' חלקים א' ניתן בחיל ואחד בהר המשחה ואחד היה מתחלק בכל המשמרות כדתנן במתני' ותניא בספרי ואסף איש טהור והניח אוסף לפני מחנה ישראל דהיינו הר המשחה שישראל היו מזין ממנו והניח במחנה ישראל שיהו הכהנים מקדשין ממנו וא' בחיל כדכתיב והיתה לעדת בני ישראל למשמרת מלמד שמצניעין ממנו ותשעה פרות נעשו והעשירית יעשה מלך המשיח מהר יגלה כנגד עשרה פסוקים שיש מתחלת פרשת פרה עד לחוקת עולם שהם בעניין עשיית הפרה:

(8) פירוש המשניות להרמב"ם פרק חלק ד"ה וכת שניה תסבור ותחשוב שהטובה המיוחלת הוא ימות המשיח מהרה יגלה....

אגרות תימן. על זה הענין יהיה הדבר לימות המשיח מהרה יגלה....

רבינו בחיי ר"פ. ומצינו שנעשו תשע פרות אדומות משנצטוו במצוה זו עד שחרב הבית בשניה, ראשונה עשה משה, שניה עשה עזרא, ושמועון הצדיק ויוחנן כהן גדול עשו שתיים שתיים, ושביעית שרף אליהו עיני, ושמינית שרף חנמאל המצרי, ותשיעית שרף ישמעאל בן פאבי, עשירית עתיד לשרוף מלך המשיח במהרה בימינו.

רמב"ן פרשתינו יט, טז. ואנחנו... בעונותינו טמאי הגלות ולא ידענו בטהרת הקדש עד יערה עלינו רוח

ממרום ויזרוק השם עלינו מים טהורים ונטהר אמן וכן יהי רצון במהרה בימינו:

(9) פירוש המשניות להרמב"ם שם היסוד שלשה עשר. תחיית המתים וכבר בארנוה וכאשר יאמין האדם אלה היסודות כלם ונתברר בה אמונתו בהם הוא נכנס בכלל ישראל ומצוה לאהבו ולרחם עליו ולנהוג עמו בכל מה שצוה הש"י איש לחבירו מן האהבה והאחזה ואפי' עשה מה שיכול מן העבירות מחמת התאוה והתגברות הטבע הגרוע הוא נענש כפי חטאיו אבל יש לו חלק לעוה"ב והוא מפושעי ישראל וכשנתקלקל לאדם יסוד מאלה היסודות הרי יצא מן הכלל וכפר בעיקר ונקרא מין ואפיקורוס וקוצץ בנטיעות ומצוה לשונאו ולאבדו ועליו נאמר (תהלי' קל"ט) הלא משנאך ה' אשנא. והנה הארכת בדברים הרבה ויצאתי מענין חבורי אבל אני עשיתי זה לפי שראיתי בו תועלת באמונה לפי שאספתי בו דברים מועילים מפוזרים מספרים גדולים לכן דע אותם והצלח בהם וחזור (אלה) [עליהם] פעמים רבות והתבונן בהם התבוננות יפה ואם השיאך לבך ותחשב שהגיעו לך ענינו מפעם אחת או מעשרה הרי הש"י יודע שהשיאך על שקר ולכן לא תמהר בקריאתו כי אני לא חברתי כפי מה שנזדמן לי אלא לאחר עיון גדול והתבוננות ואחר שראיתי דעות ברורות אמיתיות וזולתי אמיתיות וידעתי מה שהוא ראוי להאמן מהם והבאתי ראיה בטענות וראיות על כל ענין וענין ומהש"י להפיקני רצוני ולהדריכני בדרך הטובה ואחזור לענין הפרק:

(10) רמב"ם הלכות תפילה פרק ב הלכה ג. וזהו הפירוש שתקנו מעין כל האמצעיות. הבינונו יי' אלהינו לדעת את דרכיו ומול את לבבנו ליראתו לסולת הנה לנו להיות גאולים רחמנו ממכאוב ונדשנונו ונשכנונו בנאות ארצה ונפוצים מארבע תקבץ והתועים בדעתך יתפשו ועל הרשעים תגיד יי' וישמחו צדיקים בלבנו עירך ובתקון היכלך ובצמיחת קרן לדוד עבדך ובצריכת נר לבן ישי משיחך טרם נקרא אתה תענה בדבר שנאמר (ישעיה סה כד) "והיה טרם יקראו נאני אענה עוד הם מדברים נאני אשמע" כי אתה הוא עונה בכל עת פודה ומציל מכל צוקה ברוך אתה יי' שומע תפלה:

(11) רמב"ם שם פרק א הלכה ד. פיון שגלו ישראל בימי נבוכדנצר הרשע נתעברו בפרס וינן וישאר האמות ונולדו להם בנים בארצות הגוים ואותן הבנים נתבלבלו

שִׁפְתָם וְהִתָּה שִׁפְת כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵעֲרֶכֶת מְלִשׁוֹנוֹת הֶרְבֵּה וְכִינּוּ שְׁהִיָּה מְדַבֵּר אֵינוֹ יָכוֹל לְדַבֵּר כָּל צָרְכּוֹ בְּלִשׁוֹן אַחַת אֲלָא בְּשִׁבּוּשׁ שְׁנָאָמֵר (נחמיה יג כד) "וּבִגְיָהֶם חֲצִי מְדַבֵּר אֲשִׁדּוּדִית" וְגו' (נחמיה יג כד) "וְאֵינָם מְפִירִים לְדַבֵּר יְהוּדִית וְכָלִישׁוֹן עִם וְעִם". וּמִפְּנֵי זֶה כְּשֶׁהִיָּה אֶחָד מֵהֶן מִתְפַּלֵּל תִּקְצֹר לְשׁוֹנוֹ לְשָׁאֵל חֲפָצָיו אוֹ לְהַגִּיד שְׁבַח הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּלִשׁוֹן הַקְדָּשׁ עַד שֶׁיַּעֲרְבוּ עִמָּה לְשׁוֹנוֹת אַחֲרוֹת. וְכִינּוּ שְׁרָאָה עֲזָרָא וּבֵית דִּינּוּ כֶּה עֲמָדוֹ וְתִקְנֵה לָהֶם שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה בְּרָכוֹת עַל הַסֵּדֶר. שְׁלֹשׁ רֵאשׁוֹנוֹת שְׁבַח לַה' וְשְׁלֹשׁ אַחֲרוֹנוֹת הוֹדָּה. וְאֶמְצָעִיּוֹת יֵשׁ בָּהֶן שְׁאַלְת כָּל הַדְּבָרִים שֶׁהֵן כְּמוֹ אֲבוֹת לְכָל חֲפָצֵי אִישׁ וְאִישׁ וְלִצְרָכֵי הַצָּבוּר פֶּלֶן, כִּדִּי שְׁיִהְיוּ עֲרוּכוֹת בְּפִי הַכָּל וְיִלְמְדוּ אוֹתָן וְתִהְיֶה תְּפִלַּת אֱלוֹ הַעֲלָגִים תְּפִלָּה שְׁלֵמָה כְּתִפְלַת בְּעֲלֵי הַלִּשׁוֹן הַצָּהָה. וּמִפְּנֵי עֲנָן זֶה תִּקְנֵה כָּל הַבְּרָכוֹת וְהַתְּפִלוֹת מְסֻדָּרוֹת בְּפִי כָּל יִשְׂרָאֵל כִּדִּי שְׁיִהְיָ עֲנָן כָּל בְּרָכָה עֲרוּךְ בְּפִי הַעֲלָג:

15) מסכת פרה שם משנה א. שְׁבַעַת יָמִים קָדָם לְשִׁרְפַת הַפָּרָה מִפְּרִישִׁין כֹּהֵן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה מִבֵּיתוֹ לְלִשְׁכָּה שְׁעַל פְּנֵי הַבִּירָה, צִפּוֹנָה מְזֻרְחָה, וּבֵית אֶבֶן הִתָּה נִקְרָאת. וּמִזִּין עָלָיו כָּל שְׁבַעַת הַיָּמִים מִכָּל חֲטָאוֹת שֶׁהָיוּ שָׁם. רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, לֹא הָיוּ מִזִּין עָלָיו אֲלָא בְּשִׁלִּישִׁי וּבְשִׁבְעִי בִּלְבָד. רַבִּי חֲנִינָא סָגַן הַכֹּהֲנִים אוֹמֵר, עַל הַכֹּהֵן הַשּׁוֹרֵף אֶת הַפָּרָה, מִזִּין כָּל שְׁבַעַת הַיָּמִים. וְעַל שָׁל יוֹם הַכַּפּוּרִים, לֹא הָיוּ מִזִּין עָלָיו אֲלָא בְּשִׁלִּישִׁי וּבְשִׁבְעִי בִּלְבָד:

פירוש המשניות שם. מאמרו כהן השורף את הפרה תדע שכל כהן כשר לשריפתה אמר יתברך (במדבר י"ט:ג') ונתתם אותה אל אלעזר הכהן והוא היה סגן הכהנים בעת ההיא ואמרו בסיפרא זאת נעשית באלעזר ושאר כל הפרות בין בכהן גדול בין בכהן הדיוט. לשון התורה בהפרשת אהרן ובניו ז' ימים במקדש והן ז' ימי המלואים אמר (ויקרא ח':ל"ג) ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים ואמר אחר זה כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות לכפר עליכם ואמרו (יומא דף ב.) צוה ה' לעשות זה מעשה פרה לכפר עליכם זה מעשה יום הכפורים ובאה אלינו הקבלה (שם) שכהן השורף את הפרה וכהן גדול העובד ביום הכפורים יפרשו שבעה ימים קודם זה ויעצרו מאשה שמא תמצא נדה והעיקר אצלנו שמי שבוועל נדה יטמא ז' ימים כמו שביארנו בפרק ראשון מכלים ועוד תראה אמרם בסוף זבים בועל

נדה כטמא מת. ושם המקדש כולו בירה אמר הפסוק לבנות הבירה אשר הכינתי כונה שתהיה זאת הלשכה צפונה מזרחה להיות פרה אדומה נקראת חטאת וכל חטאת טעונה צפון ר"ל שחיתתה וקבול דמה בצפון כמו שהתבאר בפרק חמישי מזבחים (נב:) והעידו שזה אשר צוה האל ית' בשחיתתה בחוץ א) היא מפני אשר תשחט בצפון וקראו זאת הלשכה בית אבן כי כל הכלים אשר היה משתמש בהן שם כל ז' הימים היו כלי אבנים וכיוצא בהן כדי שלא יקבלו טומאה כמו שביארנו בכלים וסבת זה שפרה אדומה מתעסקין בה טבולי יום כמו שיתבאר ואמרו שטבולי יום יקחנהו שלא תצטרך לטהרה רבה ולזה נמנע מזה המקום הכלים אשר יקבלו טומאה: **מזין עליו כל ז' מכל חטאות אשר היו שם.** ירצה בו מאפר כל פרות אדומות אשר נעשו מימות משה ועד היום הזה כי השאר אשר ישאר מכל אחד מוצנע ויזה עליו כל יום מאפר פרה זולת מאפר אשר הזה עליו בכל יום אשר לפניו והכל מודים שטבילה בזמנה מצוה והמחלוקת בין תנא קמא ובין ר' יוסי ובין ר' חנינא אמנם היא בהזאה וכבר ידעת שטמא מת צריך הזאת ג' וז' תנא קמא יאמר שהזאה בזמנה מצוה כמו טבילה בזמנה ולזה מזה עליו כל יום מאלו ז' ימים כי לא נדע מתי נטמא ואולי היום הזה הוא יום ג' לטומאתו או בשביעי וכן נאמר ביום הב' ובג' אמנם ביום ב) (הרביעי) ומה שאחריו לא יתכן בו שיהיה אלא שביעי לטומאתו ור' יוסי אמר לא נקיש ההזאה לטבילה והזאה בזמנה אינה מצוה ולזה יאמר בג' ובז' לבד מזין עליו וכן יסבור ר' חנינא סגן הכהנים זולת שהוא יאמר שהכהן השורף את הפרה מזין עליו בכל יום לגודל מדרגת הפרה ולהראות לה קדושה נוספת כמו שיש לה מעלה יתירה בקודש כמו שביארנו בחגיגה (דף יח:) והוא אמרם בתת סבה לזה מעלה יתירה והלכה כר"ח סגן הכהנים ובתוספ' (פ"ב) סגן השורף את הפרה הפרשתו בטהרה ואין אחיו הכהנים נוגעים בו זה כולו לגודל מעלתה לסבה אשר ספרנו והוא שלא יזלזלו בה:

ברטנורא. מכל חטאות שֶׁהָיוּ שָׁם. מִכָּל הַפְּרוֹת שֶׁנַּעֲשׂוּ מִיָּמֹת מֹשֶׁה רַבֵּנוּ וְעַד אוֹתוֹ זְמַן, שֶׁמִּכָּל פָּרָה וּפָרָה הָיוּ נוֹתְנִין קֶצֶת לַמִּשְׁמֶרֶת, וְיוֹם רֵאשׁוֹן מִזִּין עָלָיו מֵאֶפֶר פָּרָה אַחַת יוֹם שְׁנֵי מֵאֶתְרֵת יוֹם שְׁלִישִׁי מֵאֶתְרֵת:

פרש"י יומא ד עמוד א ד"ה מכל חטאות שהיו שם -
מכל פרה ופרה היו נותנין קצת למשמרת מן האפר בחיל

כך שנינו במסכת פרה (פ"נ משנה יא) ואני שמעתי אפר פרה של משה לא כלה:

18 רמב"ם כאן פרק ב הלכה ו. בְּכָל יוֹם וְיוֹם מִיָּמֵי הַהֶפְרָשָׁה שֶׁמִּזֵּין עָלָיו בָּקָם. מִזֵּין מֵאֶפֶר פָּרָה מִן הַפְּרוֹת שֶׁנֶּשְׂרָפוּ בְּכָר. וְאִם לֹא הָיָה שָׁם אֲלָא אֶפֶר פָּרָה אֶחָת בְּלֶבֶד מִזֵּין מִמֶּנּוּ עָלָיו כָּל הַשָּׁשָׁה:

19 משניות ספ"ג. בְּכָל יוֹם וְיוֹם מִיָּמֵי הַהֶפְרָשָׁה שֶׁמִּזֵּין עָלָיו בָּקָם. מִזֵּין מֵאֶפֶר פָּרָה מִן הַפְּרוֹת שֶׁנֶּשְׂרָפוּ בְּכָר. וְאִם לֹא הָיָה שָׁם אֲלָא אֶפֶר פָּרָה אֶחָת בְּלֶבֶד מִזֵּין מִמֶּנּוּ עָלָיו כָּל הַשָּׁשָׁה:

תוספתא שם ספ"ג. נתנן עד שלא הוצת האור ברובה או משנעשית אפר פסולה. נטל עצם או שחור וקדש בו הרי זה לא עשה כלום אם יש עליו אבק כל שהוא אם מגופה כותשו ומקדש בו וכשר. וחולקין אותו לשלשה חלקים אחד ניתן בחיל ואחד ניתן בהר המשחה ואחד מתחלק לכל המשמרות זה שמתחלק לכל המשמרות היו ישראל מזין הימנו. זה שניתן בהר המשחה היו כהנים מקדשין בו. זה שניתן בחיל היו משמרין שנאמר (במדבר יט) והיתה לעדת בני ישראל למשמרת.

21 יומא ח עמוד א. דְּתַנּוּ רַבֵּנּוּ: אִין בֵּין פְּהֵן הַשְׁוֹרָף אֶת הַפָּרָה לְכַהֵן גָּדוֹל בְּיוֹם הַכְּפֻרִים אֲלָא שְׁנָה פְּרִישְׁתּוּ לְקַדוּשָׁה וְאַחֲרָיו הַפְּהָגִים נוֹגְעִין בּוֹ, וְזֶה פְּרִישְׁתּוּ לְטָהָרָה וְאִין אַחֲרָיו הַפְּהָגִים נוֹגְעִין בּוֹ.

22 תויו"ט פרה שם. מכל חטאות שהיו שם. פי' הר"ב ויום ראשון מזין עליו מאפר פרה אחת ויום שני מאחרת כו'. כ"כ הרמב"ם בפירושו ויזה עליו כל יום מאפר פרה. זולת האפר אשר הזה עליו בכל יום אשר לפניו. ע"כ. כלומר שבכל יום הזה מאחרת אשר לא הזה ממנה בימים שלפני זה היום. ומה שמכריחם לפרש כך נ"ל מדתנן לקמן מ"ה לא מצאו משבע כו' ואי איתא דהא דתנן הכא ומזין כו' מכל חטאות כו' דהיינו בכל יום ויום מזין מכל החטאות שהיו שם. א"כ לא ה"ל למיתני כלל לא מנא מז' כו' דמהיכא תיתי שהיו צריכין לשבע דהא לא תנן אלא מכל חטאות שהיו שם יהיו שבע או שש או פחות אלא ודאי דהא דקתני הכא ומזין כו' מכל חטאות היינו דבר יום ביומו מחטאת אחת ותנן כל ז' ימים א"כ צריכין שיהיו ז' מש"ה קתני לא מצאו מז' כו':

פירוש המשניות להרמב"ם. מאמרו כהן השורף את הפרה תדע שכל כהן כשר לשריפתה אמר יתברך (במדבר י"ט:ג') ונתתם אותה אל אלעזר הכהן והוא היה סגן הכהנים בעת ההיא ואמרו בסיפרא זאת נעשית באלעזר ושאר כל הפרות בין בכהן גדול בין בכהן הדיוט. לשון התורה בהפרשת אהרן ובניו ז' ימים במקדש והן ז' ימי המלואים אמר (ויקרא ח':ל"ג) ומפתח אהל מועד לא תצאו שבעת ימים ואמר אחר זה כאשר עשה ביום הזה צוה ה' לעשות לכפר עליכם ואמרו (יומא דף ב.) צוה ה' לעשות זה מעשה פרה לכפר עליכם זה מעשה יום הכפורים ובאה אלינו הקבלה (שם) שכהן השורף את הפרה וכהן גדול העובד ביום הכפורים יפרשו שבעה ימים קודם זה ויעצרו מאשה שמא תמצא נדה והעיקר אצלנו שמי שבוועל נדה יטמא ז' ימים כמו שביארנו בפרק ראשון מכלים ועוד תראה אמרם בסוף זבים בועל נדה כטמא מת. ושם המקדש כולו בירה אמר הפסוק לבנות הבירה אשר הכיננתי כונה שתהיה זאת הלשכה צפונה מזרחה להיות פרה אדומה נקראת חטאת וכל חטאת טעונה צפון ר"ל שחיטתה וקבול דמה בצפון כמו שהתבאר בפרק חמישי מזבחים (נב:) והעידו שזה אשר צוה האל ית' בשחיטתה בחוץ א) היא מפני אשר תשחט בצפון וקראו זאת הלשכה בית אבן כי כל הכלים אשר היה משתמש בהן שם כל ז' הימים היו כלי אבנים וכיוצא בהן כדי שלא יקבלו טומאה כמו שביארנו בכלים וסבת זה שפרה אדומה מתעסקין בה טבולי יום כמו שיתבאר ואמרו שטבולי יום יקחחו שלא תצטרך לטהרה רבה ולזה נמנע מזה המקום הכלים אשר יקבלו טומאה: **מזין עליו כל ז' מכל חטאות אשר היו שם.** ירצה בו מאפר כל פרות אדומות אשר נעשו מימות משה ועד היום הזה כי השאר אשר ישאר מכל אחד מוצנע ויזה עליו כל יום מאפר פרה זולת מאפר אשר הזה עליו בכל יום אשר לפניו והכל מודים שטבילה בזמנה מצוה והמחלוקת בין תנא קמא ובין ר' יוסי ובין ר' חנינא אמנם היא בהזאה וכבר ידעת שטמא מת צריך הזאת ג' וז' תנא קמא יאמר שהזאה בזמנה מצוה כמו טבילה בזמנה ולזה מזה עליו כל יום מאלו ז' ימים כי לא נדע מתי נטמא ואולי היום הזה הוא יום ג' לטומאתו או בשביעי וכן נאמר ביום הב' ובג' אמנם ביום ב) (הרביעי) ומה שאחריו לא יתכן בו שיהיה אלא שביעי לטומאתו ור' יוסי אמר לא נקיש ההזאה לטבילה והזאה בזמנה אינה

מצוה ולזה יאמר בג' ובז' לבד מזין עליו וכן יסבור ר' חנינא סגן הכהנים זולת שהוא יאמר שהכהן השורף את הפרה מזין עליו בכל יום לגודל מדרגת הפרה ולהראות לה קדושה נוספת כמו שיש לה מעלה יתירה בקודש כמו שביארנו בחגיגה (דף יח:): והוא אמרם בתת סבה לזה מעלה יתירה והלכה כר"ח סגן הכהנים ובתוספ' (פ"ב) סגן השורף את הפרה הפרשתו בטהרה ואין אחיו הכהנים נוגעים בו זה כולו לגודל מעלתה לסבה אשר ספרנו והוא שלא יזולו בה:

ביאור הרי"פ פערלא לרס"ג חלק ג עמוד קצא. ראה בסוף.

רמב"ם הלכות פרה אדומה פרק ב הלכה ד. כל יום ויום משבעת ימי ההפךשה מזין עליו מי חטאת. שם נטמא למת והוא לא ידע. חוץ מיום רביעי להפךשה שאין צריך הנאה לפי שאי אפשר שלא יהיה לא שלישי לטמאתו ולא שביעי. שאין הנאה בשביעי עולה משום הנאת שביעי עד שינזה בשלישי מלפניה. ומן הדין היה שאין צריך הנאה אלא בשלישי ושביעי להפךשה בלבד וזה שמזין יום אחר יום מעלה יתירה עשו בפרה:

רמב"ם הלכות עבודת יו"כ פרק א הלכה ד. בשבעת ימים אלו מזין עליו מאפר הפרה בשלישי להפךשתו ובשביעי שהוא ערב יום הפורים שם נטמא למת ולא ידע. ואם חל יום שבת בשלישי או בשביעי שול דוחין את ההנאה:

תוי"ט ס"פ ג. אחד ניתן בחיל כו'. ולא יבא דבר מאפר הפרה בעזרה. אלא חוץ לעזרה כמו שתראה זכרוננו. וזה לאמרו באפר הפרה והניח מחוץ למחנה במקום טהור. הרמב"ם. ולא ידעתי למה הוצרך רש"י בפי' החומש לדקדק ולכתוב דשל משמרות היה חוץ לעזרה. והרי כ"ש דשל חיל. וכ"ש דהר המשחה ועיין מ"ש לקמן:

ספר השיחות תשמ"ט חלק א עמוד 343. ראה בסוף.

23) ספר המצות להרמב"ם מ"ע קיג. היא שצונו לעשות פרה אדומה כדי שיהיה אפרה מזומן למי שיצטרך אליו לטהרת טומאת מת כמו שאמר והיתה לעדת בני ישראל. וכבר התבאר דיני מצוה זו במסכת פרה. (זאת חקת התורה, טהרה הלכות פרה אדומה בט"ו פרקים):

מנין המצות בריש ספר היד מ"ע קיג. לעשות פרה אדומה להיות אפרה מוכן, שנאמר: "וְהִיָּתָה לְעֹדָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (במדבר יט, ט).

שה"ג להערה 24. לקוטי שיחות חלק טז עמוד 418.
דער רמב"ם זאגט אין ספר המצות, - אז די מצוה פון פרה אדומה איז לעשות פרה אדומה כדי שיהי' אפרה מזומן למי שיצטרך אליו לטהרת טומאת מת, אז די תכלית המצוה באי שטייט ניט (נאר) אין נוצן דעם אפר בשעת הצורך - ווען א איד ווערט טמא מת און דארף האָבן די טהרה באפרה - נאר דער אפר הפרה דארף זיין מלכתחילה גרייט פאר יעדן וואָס וועט עס דארפן, אז צו יעדער צייט וואָס א איד וועט זיך נויטיקן אין דער טהרה זאל ער באַלד קענען זיך מטהר זיין מיטן אפר הפרה. און דער רמב"ם ברענגט דערויף דעם פסוקי והיתה לעדת בני ישראל למשי מרת. וואָס דער פירוש הפשוט איז, אז דער אפר הפרה דארף זיין גרייט, משומר, פאר יעדן פון עדת בני ישראל, כל ישראל - אפשר וועט ער דארפן אנקומען צו דער טהרה באפר הפרה. דער חידוש אין דעם איז נאך מער: אויף א טמא מת איז ניטא קיין חיוב (דאורייתא) ער זאל זיך מטהר זיין; אפילו קודם הרגל, ווען ס'איז דא דער חיוב לטהר את עצמו ברגל, איז (נוסף לזה אז אין דעם איז דא א שקו"ט צי דאס איז דאורייתא אָדער דרבנן, איז) דאָס חל נאָר אויף דעם וואָס איז מחוייב בעלי' לרגל; לאפוקי אנדערע - לדוגמא דעם וואָס האָט ניט קיין קרקע בא"י (אָדער דער וואָס געפינט זיך אין חו"ל) וואָס ער איז פטור פון עלי' לרגל (און פון קרבן פסח), איז ער אויך ניט מחוייב לטהר את עצמו ברגל. קומט אויס, אז דאָס וואס אפר הפרה דארף זיין מזומן למי שיצטרך אליו לטהרת טומאת מת איז עס (ניט דוקא פאר איינעם וואָס די טהרה מטומאתו איז ביי אים א חיוב, נאר אויך) פאַר אַזאַ וואָס זיין טהרה איז תלוי ברצונו, און ווען ער ווערט נתעורר ברצון לטהר עצמו" מוז (אויך) פאר אים זיין מזומן דער אפר הפרה, אז ער זאל זיך קענען מטהר זיין גלייך ווען ער וויל. דער ענין איז אויך מודגש אין לשון הרס"ג (אין זיין ספר המצות), וואו ער שרייבט, אז די מצוה פון פרה אדומה איז - ופרה למשמרת בתדר, אז דער אפר הפרה דארף זיין גרייט בתדר (- שטענדיק). עס זיינען דא אחרונים וואָס ווילן מדייק זיין פון לשון הרס"ג ופרה למשי מרת בתדר, אז ער מיינט דערמיט (ניט דעם חלק האפר שהיו ישראל

מזין הימנו, נאָר) דעם חלק האפר וואָס נותן בחיל. ווייל דוקא אויף דעם חלק האפר (וואס נותן בחיל) שטייט דער לשון והיתה לעדת בני למשי מרת (ווי לשון הרס"ג ופרה למשמרת ווי חז"ל לערנען אָפּ פון דעם, אז מען דארף באהאלטן אַ טייל פון דעם אפר פון יעדער פרה למשמרת אין חיל וואָס לפ"ז קומט אויס, אז מצות פרה אדומה בכללותה איז (לפי דעת הרס"ג) אין דעם חלק האפר דלכאורה, ווי קען מען זאגן, אז דער עיקר ותכלית המצוה איז (ניט אין דעם חלק האפר וואָס מ'נוצט לטהרת טמאי מתים, נאר) אין דעם חלק האפר וואָס בלייבט באהאלטן למשמרת זיינען זיי מסביר, לויט, ווי ס'איז משמע בכמה מקומות, אז מען פלעגט נעמען פון דעם אפר וואָס איז געלעגן בחיל אויף צו מזה זיין אויף דעם כהן גדול פאר יום הכיפורים [ועד"ז - ווען דער כהן גדול האט שורף געווען א נייע פרה אדומה]: און דאס איז עיקר מצותה (פון פרה אדומה) - ווייל ביי ישראלים און אפילו כהנים הדיוטים איז ניטא קיין חיוב אז זיי (אלס א יחיד) מוזן זיך מטהר זיין. דוקא אַ כהן גדול, וואָס נאָר ער קען טאן די עבודה פון יום הכיפורים, איז ער מחוייב בהזאת האפר (פאר יוהכ"פ) כדי ער זאל קענען טאן די עבודה: קומט אויס, אז הכרח מצותה פון אפר הפרה איז בחלק האפר וואָס איז ניתן בחיל למשמרת.

שה"ג להערה 25. ראב"ע שמות פרק ג, טו. ודע כי האחד סוד כל המספר ויסודו. ושנים תחלת מספר הזוגות ושלשה תחלת מספר הנפרדים. והנה כל המספרים הם תשעה מדרך אחת והם עשרה מדרך אחרת. ואם תכתוב התשעה בעיגול ותכפול הסוף עם כל המספר תמצא האחדים שמאלים והעשרות הדומות לאחדים לפאת ימין. ובהגיעך אל חמשה שהוא אמצעי. אז יתהפכו המספרים להיות העשרות אחדים והאחדים עשרות. ומדרך אחרת הם עשר ספירות בלי מה. כי לא תוכל להחל אחד אם לא יהיו עשרה. והנה עשרה הוא דומה לאחד. והוא שם כולל האחדים שהם מאחד ועד עשרה ושם העשרה כוללם עם, היותם מספר ראשון ותחלת המספרים הדומים לאחדים כי בהגיעך אל עשרים אז הם שני עשרות כנגד שני אחדים. ושלשים כנגד שלשה אחדים וכן כל עשרות עד תשעים הם, תשע עשרות כנגד תשעה אחדים ובהגיעך למספר מאה הוא דומה לאחד. ובהגיעך לתשע מאות גם הם כנגד תשעה אחדים. עד

שתגיע לאלף שהם עשר מאות. גם הוא האלף דומה לאחד. עד היותם תשעה אלפים כנגד תשעה אחדים. ובהגיעך לעשרת אלפים אז נשלם החשבון בהיותו רבבה אחת. וככה עד עשר רבבות על הדרך הזה. כי כל ראשי המספרים הם דומים לאחד. על כן אמרו חכמי המספר כי כל המספרים הם חלק מעשרה או התחדש מכפלו. או ממחברתו אל אחדיו או מהשנים דרכים נחברים. והנה עשר ספירות כמספר עשר אצבעות חמש כנגד חמש. וככה הגלגלים תשעה שהם גופות נכבדות עומדות והעשירי שהוא קדש נקרא כן בעבור שכחו בכל כסא הכבוד. והוא התקיף וכל הגופות מקיף. והנה יהיו האמצעיים במספר עשרה הם שנים. והם חמשה והם ששה. ואלה ארבעתם אהו"י הם הנכבדים וכל מספר מרובע ששם אחד נוסף על המרובע ככה יש בשרשו וככה בדומה לו. וכן במרובע חמשה חמשה ובמרובע ששה ששה אלה הד' מספרים לעולם שומרים עצמם במרובע' וזהו מעלתם על כל המספרים המרובעים. ועוד כי כל מספר הוא באחד בכח. והוא בכל מספר במעש'. והוא יעשה בפאה אחת מה שיעשה כל מספר בשתי פאות. והנה כח האחד. ובחברך מרובעו אל מרובע כפלו אז יהיו חמשה. וזהו חשבון השוה במרובעים כי אם תחבר מרובעו אל מרובע כפלו כה יהיה מעוקב חמשה וכל מספר לפני חמשה יהיה ערך המעוקב אל השנים המרובעים בחשבון. בערך החשבון אל חמשה. ולמעלה מחמשה יהיה הדבר בהפך. וחשבון ששה הוא חשבון שוה בחלקיו ואין בכל מערכת מספר שוה רק אחד. וכאשר תחבר מרובע האחד אל מרובע ראש הנפרדים יהיה המחובר הוא הדומה. ואם תשים אלכסון עגול במספרו. ותוציא יתר בשלישית יהיה המשולש שהוא שוה השוקים כמספר הקו הסובב וכמוהו המרובע הארוך בעגול ולפני זה המספר יהי' ערך המשולש אל הקו כערכו אל עשרה. ולמעל' ממנו הפך הדבר.

(26 במדבר רבה פי"ט, ו.) ויקחו אליה פרה אדמה. אמר רבי יוסי ברבי חנינא, אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה לך אני מגלה טעם פרה, אכל לאחר, תקה. דאמר רב הונא קתיב (תהלים עה, ג): פי אקח מועד אני מישרים אשפט, וקתיב (זכריה יד, ו): וקה ביום ההוא לא יקה אור קרות וקפאון, יקפאון קתיב, דברים המקסין מקם בעולם הנה עתידין להיות צופים לעולם הבא, קהין סמא דצפי, דקתיב (ישעיה מב, טז): והולכתי עורים בדרך לא

יָדְעוּ. וּכְתִיב (ישעיה מב, טז): אֵלֶּה הַדְּבָרִים עָשִׂיתָם וְלֹא עֲשִׂיתָם, אֲעֲשֶׂה אֵין כְּתִיב כָּאֵן אֵלֹא עָשִׂיתָם, שְׁכַבְר עָשִׂיתִי לְרַבִּי עֲקִיבָא וְחִבְרִי דְבָרִים שְׁלֹא נִגְלוּ לְמִשָּׁה נִגְלוּ לְרַבִּי עֲקִיבָא וְחִבְרִי. (איוב כח, י): וְכָל יָקָר רָצִיתָ עֵינֹו, זֶה רַבִּי עֲקִיבָא וְחִבְרִי. אָמַר רַבִּי יוֹסִי בְרַבִּי חֲנִינָא רַמְזוּ שְׁפָל הַפְּרוֹת בְּטָלוֹת וְשָׁלָף קִימָת.

ידי משה. שכל הפרות בטלות ושלך קיימת. פי' לפי שאחזו"ל לך אני מגלה טעם של פרה ולאחרים חוקה וא"כ הואיל ולא ידע שום אדם סוד פרה אדומה ולא יכול נכוון סודתה א"כ לא יהיה תועלת כ"כ לכך היה פרה של משה קיימת לעולם שמשה ידע לכוון סוד פרה אדומה בשעת שריפתה וק"ל זה שמעתי:

פירוש מהרז"ו. ושלך קיימת. וזהו אליך ופי' שכל הפרות האדומות נתקדשו מפרתו שעשה משה וממנה נגנז לקדש לעתיד:

משנה אחרונה. ראה הערה 4.

פרשתינו חוקת יט, ב. זאת חקת התורה אשר-צנה יהוה לאמר דבר אל-בני ישראל ויקחו אליהם פרה אדמה תמימה אשר אין-בה לום אשר לא-עלה עליה על:

רש"י ד"ה ויקחו אליה. לעולם היא נקראת על שמך — פרה שעשה משה במדבר:

שפתי חכמים ס"ק ד. פרה שעשה משה במדבר. לפי שכשעשה משה פרה זו במדבר היו מניחין ממנה להר המשחה לכהנים גדולים לפרות אחרות שמקדשים ממנה כדפירש רש"י בסמוך, ר"ל בכל פרות היו צריכין לערב מפרה של משה ובזה מקדשין ואי לאו הכי פסולה לאפר פרה לכך נקראין כולן של משה:

גו"א. לעולם היא נקראת על שמך. וקשיא, מה מעלה יש בזה שהפרה היתה נקראת על שמו. ונראה, מפני שסוד פרה אדומה לא נגלה רק למשה (במדב"ר יט, ו), ולפיכך תלה פרה אדומה במשה שהוא עשאה, כי המצווה לעשות דבר ומבין ענין המעשה, אף על גב שהוא לא עשאה רק שנעשה על ידי אחר, נתלה במצווה היודע דבר אל אמתתו. ומזה הטעם נראה שהיתה פרה אדומה שעשה משה דוקא למשמרת לדורות (רש"י פסוק ט), ולא פרה אחרת, כי כל דבר שכלי יש לו קיום, וכן כל דבר הקרוב אל השכל, לאפוקי דבר שאינו שכלי — אין

לו קיום. ולפיכך היה קיום לפרה שעשה משה, כי הוא נעשה על פי השכל והדעת, וכל דבר הנמשך אחר השכל יש לו קיום. ולפיכך פרה שעשה משה, כיון שעשה אותה על פי הדעת והשכל, יש לה קיום. וזה שיסד הפייט 'שכל הפרות כלות, ושלך עומדת' מזה הטעם, וכל זה שנעשית הפרה בהשגת השכל, שהוא דבר מקוים:

סוטה ט עמוד א. דרש רב חיינא בר פפא, מאי דכתיב: "רננו צדיקים בה' לישירים נאנה תהלה"? אל תקרי "נאנה תהלה", אלא "נה תהלה", זה משה ודוד, שלא שלטו שונאיהם במעשיהם. דוד — דכתיב: "טבעו בארץ שעריה". משה — דאמר מר: משנבנה מקדש ראשון נגנז אהל מועד, קרשיו קרסיו וקריתיו ועמודיו נאדנאו. היבא? אמר רב חסדא אמר אבימי: תחת מחילות של היכל.

לקוטי שיחות חלק לג עמוד 128. יסוד הטהרה של פרה אדומה אינו רק ביטול הטומאה בפועל, אלא ביטול סיבת הטומאה מעיקרא - ענין המיתה. ולכן צריכים בזה לכוון של משה — כי מעניניו המיוחדים של משה הוא ענין הנצחיות, כמבואר בחז"ל שמעשי ידי משה הם נצחיים (וכמו שמצינו בנדר"ד, פרה אדומה גופא, שאפר פרה שלו הוא מתחלת הענין, וגם — קיים לעד), ועד"ז בנוגע למשה עצמו, אף שנאמר וימת שם משה אמרו עליו לא מת משה .. מה להלן עומד ומשמש אף כאן כו". ולכן הטהרה של כל פרה ופרה תלוי' באפרו של פרת משה — כי כח הטהרה של פרה אדומה קשור עם ענין הנצחיות של משה רבינו.

סנהדרין כא עמוד ב. תנא, רבי יוסי אומר: ראוי הנה עזרא שתינתן תורה על ידו לישראל, אילמלא לא קדמו משה. במשה הוא אומר: "וימשה עליה אל האלהים", בעזרא הוא אומר: "הוא עזרא עליה מפקל". מה עלייה האמורה כאן — תורה, אף עלייה האמורה להלן — תורה. במשה הוא אומר: "ונאתי צנה ה' בעת ההיא ללמד אתכם חקים ומשפטים". בעזרא הוא אומר: "כי עזרא הכין לבבו לדרש את תורת ה' אלהיו ולעשות וללמד בישראל חק ומשפט". ואף על פי שלא ניתנה תורה על ידו, נשתנה על ידו הפתב, שנגמר: "וכתב הנותן פתוב ארמית ומתרגם ארמית". וכתוב: "לא כהלין כתבא למקרא ופשהרה להודעה למלכא". [מלמד שפאותו היום ניתן]

וּכְתִיב: "וְכָתַב אֶת מִשְׁנֵה הַתּוֹרָה הַזֹּאת" – כְּתָב הָרְאוּי לְהַשְׁתַּנּוֹת.

רמב"ם הלכות ביה"ב ספ"ו. וְלָמָּה אָנִי אוֹמֵר בְּמִקְדָּשׁ וִירוּשָׁלַיִם קִדְּשָׁה רִאשׁוֹנָה קִדְּשָׁה לְעֵתִיד לָבוֹא. וּבְקִדְּשָׁתָּ שְׁאֵר אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לַעֲגֹן שְׂבִיעִית וּמַעֲשָׂרוֹת וְכִיּוֹצֵא בָהֶן לֹא קִדְּשָׁה לְעֵתִיד לָבוֹא. לְפִי שְׁקִדְּשָׁתָּ הַמִּקְדָּשׁ וִירוּשָׁלַיִם מִפְּנֵי הַשְּׂכִינָה וּשְׂכִינָה אֵינָה בְּטֻלָּה. וְהָרִי הוּא אוֹמֵר (ויקרא כו לא) "וְהִשְׁמוּתִי אֶת מִקְדָּשֵׁיכֶם" וְאָמְרוּ חֲכָמִים אֵף עַל פִּי שְׁשׁוּמִינִי בְּקִדְּשָׁתוֹ הֵן עוֹמְדִים אָכֵל חֵיב הָאֶרֶץ בְּשְׂבִיעִית וּבְמַעֲשָׂרוֹת אֵינוֹ אֵלָּא מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּבוֹשׁ רַבִּים וְכִינּוֹ שְׁנִלְקָחָה הָאֶרֶץ מִיַּדֵּיהֶם בְּטֹל הַכְּבוֹשׁ וְנִפְטְרָה מִן הַתּוֹרָה מִמַּעֲשָׂרוֹת וּמִשְׂבִּיעִית שֶׁהָרִי אֵינָה מִן אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְכִינּוֹ שֶׁעָלָה עֲזָרָא וְקִדְּשָׁה לֹא קִדְּשָׁה בְּכַבּוּשׁ אֵלָּא בְּחֻזָּה שֶׁהִחְזִיקוּ בָּהּ וּלְפִיכָּךְ כָּל מְקוֹם שֶׁהִחְזִיקוּ בָּהּ עוֹלֵי בְּכָל וְנִתְקַדְּשׁ בְּקִדְּשָׁתָּ עֲזָרָא הַשְּׂנִיָּה הוּא מִקְדָּשׁ הַיּוֹם וְאֵף עַל פִּי שְׁנִלְקָחָה הָאֶרֶץ מִמֶּנּוּ וְחֵיב בְּשְׂבִיעִית וּבְמַעֲשָׂרוֹת עַל הַדֶּרֶךְ שֶׁבְּאֶרְצוֹ בְּהִלְכּוֹת תְּרוּמָה:

(27) שם פרק א הלכה א-ב. מִצְוַת עֲשֵׂה לַעֲשׂוֹת בֵּית לַה' מוֹכֵן לְהִיּוֹת מִקְרִיבִים בּוֹ הַקְּרָבָנוֹת. וְחֻגְגִין אֵלָיו שְׁלֹשׁ פַּעֲמִים בַּשָּׁנָה שְׁנֶאֱמַר (שמות כה ח) "וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ". וְכָכָר נִתְפָּרֵשׁ בַּתּוֹרָה מִשְׁכָּן שֶׁעָשָׂה מֹשֶׁה רַבֵּנּוּ. וְהִנֵּה לְפִי שֶׁעָשָׂה שְׁנֶאֱמַר (דברים יב ט) "כִּי לֹא בָאתֶם עַד עֵתָה" וְגו': כִּינּוֹ שֶׁנִּכְנָסוּ לָאֶרֶץ הָעֵמֶק מִיָּדוֹ הַמִּשְׁכָּן בְּגִלְגָל אַרְבַּע עָשָׂרָה שָׁנָה שֶׁכָּבְשׁוּ וְשִׁחֲלְקוּ. וּמִשָּׁם בָּאוּ לְשִׁילָה וּבְנֵי שָׁם בֵּית שֵׁל אֲבָנִים וּפָרָשׁוֹ יִרְיעוֹת הַמִּשְׁכָּן עָלָיו וְלֹא הִנֵּתָה שָׁם תְּקֵרָה. וְשֵׁם"ט שָׁנָה עֲמַד מִשְׁכָּן שִׁילָה וּכְשֶׁמֶת עָלֶי חֶרֶב וּבָאוּ לָנוּ וּבְנֵי שָׁם מִקְדָּשׁ. וּכְשֶׁמֶת שְׁמוּאֵל חֶרֶב וּבָאוּ לַגִּבְעוֹן וּבְנֵי שָׁם מִקְדָּשׁ. וּמִגִּבְעוֹן בָּאוּ לְבֵית הָעוֹלָמִים. וַיְמִי נָב וּגִבְעוֹן שָׁבַע וְחֲמִשִּׁים שָׁנָה:

(28) לקוטי שיחות חלק טז עמוד 304. לויט דעם איז מובן וואָס דער רמב"ם איז מאַרִיךְ, אנהויבנדיק פון משכן שעשה משה רבינו והי' לפי שעה און איז ממשיך כיון שנכנסו לארץ העמידו המשכן בגלגל ארבע עשרה שנה שכבשו ושחלקו - וואָס דערמיט איז ער מבאר אַז דער ציווי פון ועשו לי' מקדש ביי משכן משה איז געווען אַ ציווי לדורות און אַז מ'האט אים מקיים געווען ווען העמידו משכן וכו'; דער חילוק איז געווען נאָר אין דעם אופן הקיום: דער מקדש שעשה משה, וויבאלד ער איז געווען געבויט אין מדבר און אויפגעשטעלט ממסע

למסע, איז געווען אין אן אופן פון משכן (אן אהל) נאר לפי שעה והקיום נמשך געוואָרן אויך ווען נכנסו לארץ" כל זמן זיי זיינען דאָרט געווען אין אַ סדר פון לפי שעה איידער דעם גמר פון די ארבע עשרה שנה שכבשו ושחלקו. און יהושע איז דאָך געווען אַ מלך. ומשם באו לשילה: וואָס דאָרט זיינען די אידן געווען אין אַ מצב פון מנוחה יותר אין ארץ ישראל - ס'איז דאָך געווען לאחר שכבשו ושחלקו דעמאלט האט מען דאָרט געבויט בית של אבנים, ניט קיין אהל, (ווי ביז דאמאלס), נאָר שם"ט שנה עמד משכן שילה. אבער אויך נאכדעם וכשמת עלי חרב ובאו לנוב ובנו שם מקדש וכשמת שמואל חרב ובאו לגבעון וימי נוב וגבעון שבע וחמשים שנה. ד.ה. אז אויך בנוגע נוב וגבעון זאגט דער רמב"ם: ובנו שם מקדש (כאָטש דער ארון איז דאָרט ניט געווען און עס ווערט בכ"מ אָנגערופן במה גדולה), ווייל די מצות בנין המקדש איז אויך דעמאלט געווען; נאָר היות אז ס'איז ניט געווען קיין מצב פון מנוחה בתכלית פון מלחמה, דעריבער איז בימי נוב וגבעון" ניט בית עולמים" - ומגבעון באו לבית עולמים" (וואָס דעמאלט איז געווען דער ענין פון מלך" בשלימות, ביי דוד ושלמה, און אויך שלימות המנוחה פון מלחמת עמלק).

(30) כסף משנה שם. מצות עשה לעשות בית לה' וכו' שנאמר ועשו לי מקדש. ז"ל רבינו בספר המצות שלו מצוה עשרים הוא שצונו לבנות בית הבחירה לעבודה בו יהיה ההקרבה והבערת האש תמיד ואליה תהיה ההליכה והעליה לרגל והקבוץ בכל שנה והוא אמרו יתעלה ועשו לי מקדש. ולשון ספרי ג' מצוות נצטוו ישראל בעת כניסתן לארץ למנות להם מלך ולבנות להם בית הבחירה ולהכרית זרעו של עמלק הנה התבאר שבנין בית המקדש מצוה בפני עצמה והא דספרי איתא נמי בפרק כ"ג (סנהדרין דף כ':) וסמ"ג כתב וז"ל תניא ג' מצוות נצטוו ישראל וכו' ואחר שיניח להם המקום מכל אויביהם מסביב לבנות בית הבחירה שנאמר ועברתם את הירדן וישבתם בארץ ואח"כ והיה המקום אשר יבחר ה' אלהיכם בו לשכן שמו שם שמה תביאו את כל אשר אנכי מצוה אתכם עולותיכם וזבחיכם וכו' זמן מצוה זו של בנין בית הבחירה לא הגיעה עד ימי דוד וכן הוא אומר בדוד ויהי כי ישב המלך בביתו וה' הניח לו מסביב מכל אויביו ויאמר המלך אל נתן הנביא ראה נא אנכי יושב בבית ארזים וארון האלהים יושב בתוך היריעה עכ"ל. ונראה

שלא רצה לומר שהמצוה היא ועשו לי מקדש כמ"ש רבינו משום דההוא קרא במשכן שבמדבר מיירי ורבינו לא נראה לו שהמצוה היא והיה המקום אשר יבחר ה' אלהיכם וגו' וכסמ"ג משום דהתם לא פקיד לבנות בית הבחירה אלא סיפור בעלמא הוא דקאמר שיביאו קרבנות למקום שיבחר ה' אבל לא מצינו במקרא ציווי שיבנו בית הבחירה ואע"פ שבפרק כ"ג הביאו מקרא דוהיה המקום אשר יבחר ה' לא לענין שיהא ציווי בנין בית הבחירה ממקרא זה אלא לומר שהכרתת זרעו של עמלק קודמת לבנין בית הבחירה מדכתיב והיה בהניח לכם מכל אויביכם וכו' והיה המקום אשר יבחר ה' ולפיכך לא רצה להביא ראיה מפסוק זה והביא ראיה מועשו לי מקדש ואע"ג דההיא פרשה במשכן שבמדבר מיירי משמע דהאי קרא כלל הוא לכל מקום בין למשכן שבמדבר בין לשילה ונוב וגבעון בין לבית עולמים ודיקא נמי דקאמר ועשו לי מקדש ולא קאמר ועשו לי משכן. וכן הוא בגמרא סנהדרין ט"ז שבעות י"ד וכן תעשו לדורות וכו':

לחפ משנה ר"ה מלכים. שנאמר לשכנו תדרשו וכו'.
קשה דבהלכות בית הבחירה פ"א כתב רבינו מצות עשה לעשות בית לה' כו' שנאמר ועשו לי מקדש וכאן הביא קרא אחרינא דלשכנו תדרשו. וי"ל דהנהו קראי חד אתא למקדש שבמדבר וחד אתא למשכן שילה וכדכתב רש"י ז"ל בפרשת ראה לשכנו תדרשו זה משכן שילה ואיכא קרא אחרינא בפרשה ההיא דהיינו והיה המקום אשר יבחר ה' אלהיכם בו שמה תביאו וגו' וכתב שם רש"י ז"ל דאירי ההוא קרא בבית עולמים ורבינו לא הביא קרא דוהיה המקום וגו' אע"ג דההוא קרא איירי בבית עולמים משום דהנהו קראי דמדבר ושילה כתיבי בלשון אזהרה של מצות עשה דקרא ועשו לי מקדש משמע אזהרה וכן האי קרא דלשכנו תדרשו משמע דה"ק תדרשו ותעשו משכן ואח"כ תביאו שמה דאל"כ מאי תדרשו היה לו לומר לשכנו תביאו אלא ודאי דלהכי אתא קרא ולכך הביא רבינו אלו השני פסוקים שמורים שהיא מצוה גמורה וכי היכי דבשילה ובמדבר היא מצוה ודאי דבבית הבחירה היא מצוה ולא חש רבינו להביא שני המקראות במקום אחד אלא חד הביא בהל' מלכים וחד בהל' בית הבחירה אבל הסמ"ג הביא מקרא דוהיה המקום אשר יבחר וגו' משום דההוא קרא איירי בבית הבחירה אבל ועשו לי מקדש איירי במשכן שבמדבר וכמ"ש שם הרב"י וטעם רבינו נראה בעיני כדכתיבנא ולפי מ"ש

הרב מהר"ר אליה מזרחי ז"ל בפרשת ראה בפירושו על פירוש רש"י ז"ל דהאי קרא דלשכנו תדרשו לעיל מיניה איירי בבית הבחירה והוי כאילו כתוב ולשכנו אתי שפיר טפי הך ראייה דמייתי רבינו כאן דאיירי קרא בבית עולמים ובשילה והוי לשון אזהרה מלשון תדרשו כאמור:

לקוטי שיחות שם עמוד 298. און מהאי טעמא ברינגט דער רמב"ם דעם פסוק ועשו לי מקדש און איז גלייך ממשיך וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו והי' לפי שעה": דער ציווי כפשוטו איז דאך געווען אויפן משכן שעשה משה, וואס אויך דערמיט האט מען מקיים געווען מצות בנין בית ליי מיט אלע גדרים שבו - ווארום משה רבינו מלך היה, ווי דער רמב"ם שרייבט, און ס'איז געווען לאחר מנוחה פון מלחמת עמלק: ויחלש יהושע את עמלק ואת עמו לפי חרב; און פון דעמאלט אן איז דער חיוב הציווי פון ועשו לי מקדש" געבליבן אויף אלעמאל. עיין שם.

(31) רמב"ם הלכות ביה"ב שם הלכה ד. בְּנֵינָן שְׁבָנָה שְׁלֹמֹה כָּבֵד מִפְּרִשׁ בְּמִלְכִּים. וְכֵן בְּנֵינָן הָעֵתִיד לְהַבְנוֹת אֶף עַל פִּי שֶׁהוּא כְּתוּב בִּיחֻזְקָא לְאִינוּ מִפְּרִשׁ וּמִבְּאֵר. וְאֲנִשִּׁי בֵּית שְׁנֵי כְּשֶׁבָנוּ בִּימֵי עֲזָרָא בְּנוּהוּ כְּבִנְנוּ שְׁלֹמֹה וּמַעֲיִן דְּבָרִים הַמִּפְּרָשִׁים בִּיחֻזְקָא:

(33) רמב"ם הלכות מלכים פרק יא הלכה ד. וְאִם יַעֲמִיד מֶלֶךְ מִבֵּית דָּוִד הוֹגָה בְּתוֹרָה וְעוֹסֵק בְּמִצְוֹת כְּדוֹד אֲבִיו. כְּפִי תוֹרָה שְׁבִכְתָּב וְשְׁבַעל פֶּה. וְיִכְרֹף כָּל יִשְׂרָאֵל לִילָף בָּהּ וְלִסְזַק בְּדָקָה. וְיִלְחֶם מִלְחָמוֹת ה'. הָרִי זֶה בְּחֻזְקָת שֶׁהוּא מְשִׁיחַ. (אִם עָשָׂה וְהִצְלִיחַ וּבָנָה מִקְדָּשׁ בְּמִקוֹמוֹ וְקִבֵּץ נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל הָרִי זֶה מְשִׁיחַ בְּנֹדָא. וְיִתֵּן אֶת הָעוֹלָם כְּלוֹ לְעַבְדֵי אֶת ה' בְּיָחֵד שְׁנַאֲמַר כִּי אִזְ אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שְׂפָה בְּרוּרָה לְקָרָא כָּלֵם בְּשֵׁם ה' וְלַעֲבָדוֹ שְׂכָם אַחָד):

רמב"ם הלכות פרה אדומה פרק ד הלכה ה. הָיָה בְּכָלִי אֶפְלוֹ אֶחָת מִקֵּן הַנֶּאֱתָו פְּסוּלָה. הָיָה אֶחָת מִקֵּן בְּשִׁמְלָלוֹ פְּסוּלָה. הָיָה שְׂבָעָה פְּהָגִים הַנֶּאֱתָו כְּאֶחָד הַנֶּאֱתָו פְּסוּלָה. זֶה אֶחָד זֶה שְׁנָיִם. הָיָה וְלֹא כֵּן כְּנֶגֶד הַהִיכָל פְּסוּלָה שְׁנַאֲמַר (במדבר יט ד) "אֶל נֹכַח פְּנֵי אֹהֶל מוֹעֵד" עַד שֶׁיִּכְנֹס כְּנֶגֶד הַהִיכָל וְיִהְיֶה רֹאשׁוֹ. וְכֵן אִם שְׂחָטָה אוֹ שְׂרָפָה שְׁלֹא כְּנֶגֶד הַהִיכָל פְּסוּלָה שְׁנַאֲמַר (במדבר יט ג) "וְשָׂחַט אֹתָהּ לִפְנֵי":

שה"ג. רמב"ם הלכות תשובה פרק ג הלכה ו. ואלו הן שאין להן חלק לעולם הבא אלא גכרתים ואובדניו ונדונין על גדל רשעם וחסארתם לעולם ולעולמי עולמים. המינים. והאפיקורוסין. והכופרים בתורה. והכופרים בתחית המתים ובביאת הגואל. המורדים. ומחטיאי הרבים. והפורשין מדרכי צבור. והעושה עברות ביד רמה בפרהסיא ביהוקים. והמורסים. ומטילי אימה על הצבור שלא לשם שמים. ושופכי דמים. ובצלי לשון הרע. והמושף ערלתו:

הלכות נזירות פרק ד הלכה יא. האומר הריני נזיר ביום שכן דוד בא בו. אם בחל נדר הרי זה אסור לעולם. ואם בשבת או ביום טוב נדר אותה שבת או אותו יום טוב מתר. מכאן ואילך אסור לעולם. שהדבר ספק אם יבוא בשבת או ביום טוב או לא יבוא. והואיל והוא ספק ביום שנגדר לא חלה עליו נזירות שספק נזירות להקל. מכאן ואילך חלה עליו נזירות. ושבת הבאה שהיא ספק אינה מפקעת נזירות שחלה עליו:

הלכות מלכים ר"פ יא. המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד לישנה לממשלה הראשונה. ובונה המקדש ומקבץ נדחי ישראל. וחוזרין כל המשפטים בנמיו כשהיו מקדם. מקריבין קרבנות. ועושין שמטין ויוכלות ככל מצותן האמורה בתורה. וכל מי שאינו מאמין בו. או מי שאינו מחפה לביאתו. לא בשאר גביאים בלבד הוא כופר. אלא בתורה ובמשה רבנו. שהרי התורה העידה עליו שנגמר (דברים ל, ג) "ושב ה' אליהם את שבותם ורחמם ושב וקבצם" וגו' (דברים ל, ד) "אם יתנה נדחה בקצה השמים" וגו' (דברים ל, ה) "נתביאם". ואלו הדברים המפורשים בתורה הם כוללים כל הדברים שנגמרו על ידי כל הגביאים. אף בפרשת בלעם נאמר ושם נבא בשני המשיחים. במשיח הראשון שהוא דוד שהושיע את ישראל מיד צריהם. ובמשיח האחרון שעומד מבניו שמושיע את ישראל [באחרונה]. ושם הוא אומר (במדבר כד, יז) "ארצנו ולא עתה" זה דוד. (במדבר כד, יז) "אשרנו ולא קרוב" זה מלך המשיח. (במדבר כד, יז) "דרך כוכב ממצלב" זה דוד. (במדבר כד, יז) "וקם שקט מישראל" זה מלך המשיח. (במדבר כד, יז) "ומסח פאתי מואב" זה דוד. וכן הוא אומר (שמואל ב, ח, ב) "ויד את מואב וימדם בחבל" (במדבר כד, יז) "וקרקר כל בני שת" זה המלך המשיח שנגמר בו (זכריה ט, י) "ומשלו מים עד

ים". (במדבר כד, יח) "ותהי אדום לדוד לעבדים" וגו'. (במדבר כד, יח) "ותהי ירשה" וגו' זה המלך המשיח שנגמר (עובדיה א, כא) "ועלו מושעים בהר ציון" וגו':

שם פרק יב הלכה הלכה ב. אמרו חכמים אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד. יראה מפשוטן של דברי הגביאים. שבתחלת ימות המשיח תהיה מלחמת גוג ומגוג. ושקדם מלחמת גוג ומגוג יעמד נביא לישר ישראל ולהכין לבם. שנגמר (מלאכי ג, כג) "הנה אנכי שלח לכם את אליה" וגו'. ואינו בא לא לטמא הטהור. ולא לטהר הטמא. ולא לפסל אנשים שהם בתוקת פשרות. ולא להכשיר מי שהתקו פסולין. אלא לשום שלום בעולם. שנגמר (מלאכי ג, כד) "והשיב לב אבות על בנים". ויש מן החכמים שאומרים שקדם ביאת המשיח יבוא אליהו. וכל אלו הדברים וכיוצא בהן לא ידע אדם איך יהיו עד שיהיו. שדברים סתומין הן אצל הגביאים. גם החכמים אין להם קבלה בדברים אלו. אלא לפי הכרע הפוסקים. ולפיכך יש להם מחלוקת בדברים אלו. ועל כל פנים אין סדור הניית דברים אלו ולא דקדוקיהן עקר בדת. ולעולם לא יתעסק אדם בדברי ההגדות. ולא יאריך במדרשות האמורים בענינים אלו וכיוצא בהן. ולא ישימם עקר. שאין מביאין לא לידי יראה ולא לידי אהבה. וכן לא יחשב הקצין. אמרו חכמים תפח רוחם של מחשבי הקצים. אלא יחפה ונאמין בכלל הדבר כמו שבארנו:

סוכה נב עמוד א. תנו רבנן: משיח בן דוד שעתיד להגלות במהרה בנמינו, אומר לו הקדוש ברוך הוא: שאל ממני דבר ואמת לך, שנגמר: "אספרה אל חוק וגו' אני היום ולדתי". שאל ממני ואמתה גוים נחלתה". וכיון שראה משיח בן יוסף שנגמר, אומר לפניו: רבוננו של עולם! איני מבקש ממך אלא סיים. אומר לו: סיים, עד שלא אמרת כבר התנבא עליך דוד אביה, שנגמר: "סיים שאל ממך נמתה לו וגו'".

35) קריית ספר כאן. אין מניחין בעזרה מאפרה דכתיב והניח מחוץ למחנה וחולקין אותה לג' חלקים א' ניתן בחיל ואחד בהר המשחה ואחד היה מתחלק בכל המשמרות כדתנן במתני' ותניא בספרי ואסף איש טהור והניח אוסף לפני מחנה ישראל דהיינו הר המשחה שישראל היו מזין ממנו והניח במחנה ישראל שיהו

מ"ע מדאורייתא שציונו הש"י בזה שיבקש האדם זה ממנו ית' לבד שיושיעו ע"ז,

שה"ג להערה 40. גו"א לפרש"י נח ו, ט. הואיל והזכירו ספר בשבחו. דאם לא כן פתח בתולדותיו וסיים בשבחו. ואם תאמר הלא כמה פעמים הזכיר אברהם ויעקב ולא הזכיר שבחם, ויש לתרץ שאינו מספר בשבחו אלא כאשר מזכיר אצלו רשעים, כי הרשעים גורמים שהשם יתברך מסתיר פניו מן העולם, ולפיכך צריך להזכיר את הצדיק לברכה. וכן לקמן (יח, יח) אצל "ואברהם היו יהיה וגו'" כתב רש"י 'הואיל והזכירו ספר בשבחו', היינו טעמא לפי שמזכיר שם רשעים, וכתב (משלי י, ז) "זכר צדיק לברכה", ורוצה לומר כאשר בא לזכור אותו – ואין לשון זכירה רק אחר שכחה והסתר – אז יהא לברכה. וזה כאשר הרשעים מסלקין השכינה, ומסתיר פניו מן העולם, ואז כאשר מדבר מן הצדיק נקרא זה 'זכירה', ומזכיר אותו לברכה. אבל כשאין מדבר מן רשעים – "הנה עין ה' אל יראיו" (תהלים לג, יח) תמיד לא יסולק מהם, לא שייך בזה זכירה. ומהאי טעמא אין צריך לומר על צדיק 'זכר צדיק לברכה' רק כשהוא מזכיר אותו אחר מותו, שזהו נקרא 'זכירה' שנשכח כמת מלב (ע"פ תהלים לא, יג):

לקוטי שיחות חלק ה עמוד 37. מצד דעם כלל זכר צדיק לי ברכה האט תורה געדארפט זאגן דעם שבח אויף נח'ן שוין אין דער פריערדיקער סדרה, וואו זיין נאָמען ווערט דערמאנט צום ערשטן מאל פארוואס קומען די ווערטער נח איש צדיק" ערשט אין פרשת נח? אויך קען מען פרעגן מצד אַט־דעם כלל, בנוגע די אנדערע צדיקים וועמענס נעמען עס ווערן דערמאנט אין דער פריערדיקער סדרה: פארוואס דערציילט ניט די תורה בשבחו פון מתושלח ווען זיין נאָמען ווערט דערמאנט אין פ' בראשית? זיין צדקות איז דאָך אזוי גרויס, אז צוליב זיין כבוד האָט דער אויבערשטער אָפּגעהאַלטן די פורעניות פון מבול במשך פון זיבן טעג זי! שבחם מיד בפעם און אזוי קען מען אויך פרעגן בנוגע צו חנוך אין דער זעלבער פרשה: פארוואס איז אים דער פסוק משבח ויתהלך חנוך את האלקים ניט גלייך ווי ער דערמאנט עס. היינט ווי קען מען לערנען אז נח איש צדיק מיינט לספר בשבחו מצד דעם כלל פון זכר צדיק לברכה, בעת דער זעלבער כלל איז ניט אויס־געהאלטן ביי די אנדערע

הכהנים מקדשין ממנו וא' בחיל כדכתיב והיתה לעדת בני ישראל למשמרת מלמד שמצניעין ממנו ותשעה פרות נעשו והעשירית יעשה מלך המשיח מהר יגלה כנגד עשרה פסוקים שיש מתחלת פרשת פרה עד לחוקת עולם שהם בעניין עשיית הפרה:

37) רמב"ם הלכות תפילה פרק א הלכה ב. ולפיכך נשים ונעבדים חייבין בתפילה לפי שהיא מצות עשה שלא הזמן גרמא אלא חיוב מצוה זו קודם הוא שיהא אדם מתחנן ומתפלל בכל יום ומגיד שבחו של הקדוש ברוך הוא ואחר כך שואל צרכיו שהוא צריך להם בבקשה ובתחנון ואחר כך נותן שבח והודיה לה' על הטובה שהשפיע לו כל אחד לפי פחו:

שם הלכה ד. כינו שגלו ישראל בימי נבוכדנצר הקדוש נתעברו בפניו ויגלו וישאר האמות ונולדו להם בנים בארצות הגוים ואותן הבנים נתבלבלו שפתם והיתה שפת כל אחד ואחד מערבת מלשונות הרבה וכינו שיהיה מדבר אינו יכול לדבר כל צרכו בלשון אחת אלא בשבויש שגאמר (נחמיה יג כד) "ויבניהם חצי מדבר אשדודית" וגו' (נחמיה יג כד) "ואינם מכירים לדבר יהודית וכלשון עם ועם". ומפני זה כשהיה אחד מהם מתפלל תקצר לשונו לישאל חפציו או להגיד שבח הקדוש ברוך הוא בלשון הקדש עד שיעברו עמה לשונות אחרות. וכינו שרצה עזרא ובית דינו כך עמדו ותקנו להם שמונה עשרה ברכות על הסדר. שלש ראשונות שבח לה' ושלש אחרונות הודיה. ואמצעיות יש בהן שאלת כל הדברים שהם כמו אבות לכל חפצי איש ואיש ולצרכי הצבור כלן. כדי שיהיו ערוכות בפי הכל וילמדו אותן ותהיה תפלת אלו העלגים תפלה שלמה בתפלת בעלי הלשון הנצחה. ומפני ענין זה תקנו כל הברכות והתפלות מסדרות בפי כל ישראל כדי שיהא ענין כל ברכה ערוך בפי העלג:

דרך מצותיך שורש מצות התפילה בתחילתו. בשרש מצות התפלה. יש מחלוקת בין הפוסקים אם הוא מ"ע מדאורייתא או מדרבנן וכמו שהובא בס' החינוך מצוה תל"ג, והנה רוב מוני המצות כמו הסמ"ק והרשב"ץ (וכ"ד הרמב"ן בחינוך שם) העלו דהתפלה בכל יום והנוסח התפלה הוא מצוה מדרבנן, אך מדאורייתא הוא המצוה שיתפלל האדם ויבקש בעת מן העתים אשר יצטרך לדבר מן הדברים כמו בעת צרה וכיוצא, אז היא

צדיקים און אויך ניט ביי נח'ן גופא ווען ער ווערט דערמאנט מערערע מאל פאר דעם?איז דער ביאור אין דעם גאָר בי פשטות: אין פסוק נאָך די ווערטער זכר צדיק לברכה שטייט ושם רש' עים ירקב. וואָס דאָס מיינט, ניט אַז ביים דערמאָנען אַ רשע דאַרף מען אים ח"ו שילטן, נאָר אַז דער נאָמען פון רשעים ווערט צעפילט און פאַרגעסן דורך דעם וואָס מענטשן ווילן זייער נאָמען ניט דערמאָנען. און וויבאלד אַז די צוויי ענינים זכר צדיק לברכה און ושם רשעים ירקב שטייען אין דעם זעלבן פסוק און אין איין המשך, איז פארשטאנדיק אַז דער פירוש פון זכר צדיק לברכה איז ענלעך צום אופן הפי' פון ושם - רשעים ירקב דערפון איז מובן, אַז דער פירוש הפשוט פון זכר צדיק לברכה איז ניט אַז מען דאַרף בענטשן אַ צדיק בעת מען דערמאנט אים (וואָרום לויט דעם איז ניטא קיין דמיון צווישן דעם ערשטן האלבן פסוק און זיין ווייטערדיקן המשך די ווערטער ושם רשעים ירקב), נאָר אַז מען דאַרף אַ צדיק משבח זיין ביים דערמאָנען אים וואָס דאָס איז בדוגמת האופן אים פון ושם רשעים ירקב, וואָרום דאָס ניט דערמאָנען יענעמס נאָמען איז אַן ענין של גנאי - היפך השבח. און דערפאַר, איז אין אונזער פסוק וועלכער רעדט וועגן סיפר בשבח, זאָגט רש"י שנאמר זכר צדיק לברכה ווייל דער פירוש הפשוט פון דעם פסוק איז, אַז בעת מען דערמאָנט אַ צדיק דאַרף מען אים משבח זיין משא"כ אין פ' וירא, וואו ואברהם היו יהי' לגוי גדול ועצום גוי' איז ניט קיין שבח, נאָר אַ ברכה, און ווי רש"י איז מדגיש הואיל והזכירו ברכו, קען רש"י ניט ברענגען אַ ראי' פון פסוק ראי' פון פסוק שנאמר כו', און ער מוז אָנקומען צו מדרש אגדה.

(42) אור התורה נ"ך חלק א עמוד תקכג. בפ' דברים ע"פ עד מדרך כף רגל כו' ובמדרש עד מדרך כף רגל עד שיבא יום דריכת הרגל על הר הזיתים ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים עכ"ל. לפ"ז צ"ל כי זיתים הם מקום הקליפות וכמ"ש בת"א בד"ה ואתה תצוה בענין שהזית משכח תלמודו כו', והיינו שאזי יברר ק"ן וזהו ענין דריכת הרגל על הר הזיתים, לכתוש ולהעביר היש דק"נ ולברר הטוב להוציא השמן הניצוצים שנפלו שם מחכמה דעולם התהו וזהו השמן. והנה פרה אדומה הי' נעשית על הר הזיתים כמ"ש במשנה פ"ב דמדות מ"ד שהכהן השורף את הפרה עומד בראש הר המשחה, כי ענין

מעשה הפרה רומז על הגאולה דלע"ל ולכן מטהרת טומאת מת שאזי ומחה ה' אלקים דמעה כו' ובלע המות לנצח, ובמד"ר פ' בא פי"ט משמע ג"כ שחקת הפרה גבוה מחקת הפסח ע"ש גבי משל לשני מטרונות כי פסח זהו גאולת מצרים שע"ז נמשך גילוי שם הוי', אך כי יש ב' שמות הוי' כמ"ש ויקרא הוי' הוי' היינו ממכ"ע וסוכ"ע וגילוי סוכ"ע יהי' לע"ל כמ"ש בלק"ת פ' ואתחנן סד"ה וידעת היום דרוש הראשון וע"ז מרמז חוקת הפרה הרומז לתשובה וע' מענין תשובה סד"ה כי ההרים ימוש, ולכן נזכר במצות פרה ב' שמות הוי' וידבר ה' אל משה כו' זאת חקת התורה אשר צוה הוי', וע' בסידור בד"ה ששת ימים תאכל מצות דרוש השני בענין והניף ידו על הנהר כו' שיהי' לע"ל ואפ"ל זהו המים חיים דפרה שלמעלה מבחי' נהר כ"א בחי' ומעין מבית ד' יצא כו', וכיון שמעשה פרה רומז לגילוי שיהי' לע"ל וע' ילקוט ע"פ ונתתם אותה אל אלעזר, לכן היתה נעשית על הר המשחה דהיינו לרמוז לבחי' ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים כו' וע"ל ס"ב.

לקוטי שיחות חלק לג עמוד 128. יסוד הטהרה של פרה אדומה אינו רק ביטול הטומאה בפועל, אלא ביטול סיבת הטומאה מעיקרא - ענין המיתה.

(43) ספר היראים סימן רעז. ועוד אמר רב הונא בפ' ידיעות דקדושת ירושלים ועזרות לא בטלה קדושתם ראשונה אע"ג דפליג עליה רב נחמן כרב הונא קיי"ל להחמיר הלכך הנכנס לירושלים בזה"ז צריך להזהר שלא יכנס במקום מקדש ועזרות שכולם טמאי מתים ואין לנו הזאת שלישי ושביעי.

רדב"ז הלכות ביכורים פרק ה הלכה ט. בזמן הזה שאין שם עיסה טהורה וכו'. הדבר ברור שאין טהרה מטומאת מת אלא ע"י הזאה ואין לנו בזמן הזה הזאה הילכך כולנו טמאי מתים ואפילו הכהנים שהם נזהרים ממגע המת ומאהל המת אינם נזהרים ממגעות טומאת המת הילכך אין לחלה תקנה אלא שריפה וכיון דלשריפה אזלא מפריש אחד ממ"ח וסגי. אלא דאכתי קשיא לי כיון דעיקר חיוב חלה אפי' בא"י בזמן הזה מדרבנן ותו דאזלא לשריפה אמאי הצריכו להפריש אחד ממ"ח ליסגי בכל שהוא דהא מן התורה סגי בכל שהוא. וי"ל דאע"ג דאזלא לשריפה בעינן כדי נתינה דכתיב תתן לו אי נמי כדי שלא תשתכח תורת חלה דבשלמא כשהיא לאכילה לכהן אפי'

שלא יפריש אלא דבר מועט לא תשתכח תורת חלה אבל אם יפריש כל שהוא וישרפנו אין הדבר ניכר אלא א"כ יפריש כשיעור ופחות שבשיעורין דהיינו אחד ממ"ח:

ב"ח יו"ד סימן שכ"ב. דהשתא כיון דאי אפשר שתהיה עתה טהרה בארץ ישראל אין לה היתר לאכלה לכהן טהור מפני שכולן טמאי מתים.

מגן אברהם סימן תקס"א סק"ב. הרואה ירושלים. פסק הרמב"ם פ"ו מהלכות בית הבחירה שקדושת העזרה וירושלים קדשה לעתיד לבוא ועיין ביבמות דף פ"ב בתוס', והראב"ד הקשה דכמה מקומות במשנה אמרינן ואם אין מקדש ירקב וכו' אלא ע"כ לא קדשה לפיכך הנכנס עתה לשם אין בו כרת עכ"ל וכו' בכ"מ שזהו ודאי קושיא היא שהרי רבינו פסק כן בפ"ז מהלכות מעשר שני עכ"ל ול"נ דהרמב"ם ס"ל כג' התוספ' במכות דף י"ט דאפי' למ"ד קדש' ל"ל בכור ומעש' לא מתאכלי ע"ש וא"כ דברי הרמב"ם שרירין וקימים והנכנס עתה למקו' המקדש חייב כרת שכולנו טמאי מת' וכ"מ בשבועות דף י"ד ע"ב בתו' ונעלם כו' וכ"כ בס"הת וכ"כ באגודה בשבועות:

טור יו"ד סימן של"א. אבל האידנא שהכל טמאים.

ראב"ד הלכות נזירות פרק ה הלכה טו. נזיר שנשטמא למת טומאת שבעה וכו' **בד"א בשנשטמא ופירש.** א"א עיינתי בשמועה במס' נזיר וראיתי דלדעת רב יוסף טומאה וטומאה בחיבורין של אדם במת אפילו התרו בו על כל אחת ואחת אינו חייב אלא אחת כדתניא נזיר שהיה מת על כתפו והושיטו לו מת אחר פטור אבל פירש וחזר ונגע חייב שתיים וטומאה וביאה אפילו בחיבורין חייב שתיים ודוקא בבת אחת כגון שנכנס לבית שיש בו גוסס ושהה שם עד שמת הואיל והם שני מיני שמות ובאין בבת אחת חייב שתיים ורבה פליג עליה בכל טומאה וטומאה אפילו שלא בחיבורין אינו חייב אלא אחת הואיל וטמא הוא ומתניתא דקתני אל תטמא והוא מטמא חייב על כל אחת ואחת מוקים לה בטומאה ובביאה והא דאמר רב הונא נזיר שהיה בבית הקברות והושיטו לו מתו ומת אחר ונגע בו חייב ליתא דהא בחיבורין הוא וכיון דקי"ל רבה ורב יוסף הלכתא כרבה מעתה טומאה וטומאה אפילו פירש וחזר ונגע פטור והכהנים בזמן הזה טמאי

מת הן ועוד אין עליהן חיוב טומאה והמחייב אותם עליו להביא ראיה:

אנציקלופדי' תלמודית ערך אפר פרה בסוף. בזמן הזה. בימי האמוראים היה להם בארץ ישראל אפר פרה, והיו מטהרים בו הטמאים בטומאת מת, ואף על פי שאי אפשר לעשות הפרה אחר החרבן, נשאר להם אפר פרה מקודם החרבן. עכשיו אין לנו אפר פרה ואין לנו טהרה מטומאת מת.

(44) אבות דרבי נתן פרק לד, י. עשרה נקראו חיים. הקב"ה (ירמיהו י"י) וה' אלהים אמת הוא אלהים חיים.

(45) ב"ק סה עמוד א. תא שמע: שמינה נהפכה ישיבה – משלם משלומי כפל ומשלומי ארבעה נחמשה כעין שגגב! הָתָם נָמִי – משום דאמרין ליה: מה לי קטלה כולה, מה לי קטלה פלגא. פי קאמר רב – בייקרא וזולא הוא דקאמר.

ב"מ צה עמוד א. דתנא: "איש אשר יקלל את אביו ואת אמו", אין לי אלא אביו ואמו. אביו בלא אמו, אמו בלא אביו, מניין? תלמוד לומר: "אביו ואמו קלל". אביו קלל, אמו קלל. דברי רבי יאשיה. רבי יונתן אומר: משמע שניהם באחד, ומשמע אחד בפני עצמו – עד שיפרוט להם הכתוב "וְהָיָה". אפילו תימא רבי יאשיה, לחלק הכא לא צריק. מאי טעמא – סבא הוא: מה לי קטלה כולה, מה לי קטלה פלגא.

חולין לה עמוד עמוד ב. לשמעין דם שחיטה וכ"ש דם מגפתו דם מגפתו איצטריכא ליה ס"ד אמינא מה לי קטליה כולה מה לי קטליה פלגא.

(47) מהרש"א יומא פה עמוד ב. ע"ב. אשריכם וגו' ולפני מי אתם מיטהרין כו'. ולכאורה אין זה מפורש בקרא דמייתי ומה ענין דמיון הטהרה לזריקת מים הוא מבואר כי טומאת יצה"ר שנקרא טמא כמ"ש לב טהור ברא לי וגו' מכלל דאיכא טמא שהוא מסית את האדם לצד הטומאה שהיא טומאת מת כמ"ש צופה רשע לצדיק ומבקש להמיתו וכמו שטומאת מת בעי הזאת מי חטאת וגם טהרה בימי מקוה כן בעי בטומאת יצה"ר טהרה לגוף ולנפש וכמו שהזייה היא מן הטהור על הטמא ע"י אחר והטבילה במים ע"י עצמו לפני הטהור כן הדבר הזה וזרקתי עליכם מים וגו' היינו מן הטהור הקב"ה על הטמא

לטהר הנשמה וטהרתם מכל טומאותיכם הוא טומאת
הגוף וז"ש לפני מי אתם מיטהרים מטומאת הגוף וסמך
גם אקרא דמייתי לעיל לפני ה' תטהרו ומי מטהר אתכם
מטומאת הנשמה ומפרש לה ונתתי לכם לב חדש הוא
טהרת הגוף ורוח חדשה הוא טהרת הנשמה ועד"ז לב
טהור ברא וגו' ורוח נכון וגו':

מנין ששים וחמש הפרשיות. פרשה מה. קצא 881

וגם נראה דעיקר לורך האפר היה לכהנים גדולים. משום דכהנים הדיוטות הרבה היו. ואם איזה מהם נטמא נמלאו רבים אחרים למלא מקומם בעבודות שבמקדש. וישראלים אע"פ שנתחייבו כולם כל שנה לעשות הפסח ולאכלו. וגם נתחייבו בראיית פנים בעזרה שלש פעמים בשנה. שאי אפשר לעשות בטומאת הגוף. מ"מ כבר כתבו התוס' (פסחים ג' ע"ב) ד"ה מאליה וכו' דמי שאין לו קרקע פטור מפסח ומראי'. וכן אותן שבחול פטורין מפסח ומראי' עיי"ש. וא"כ אי בעי מפקיר נכסי ומיפטר מופסח. וכן מחנכת ראוי. או יתרחק לחול'. וא"כ אין להם הכרח כ"כ להטביר מטומאתם שילטרכו להזהר של מי חטאת. ואף דעיקר דברי התוס' בפסחים שם שהו בהם נרגא כמה מהאחרונים ז"ל. מ"מ אין דבריהם מוכרחין כלל. כמו שכבר ביארו האחרונים ז"ל באופן שאין שום גמגום בדבריהם אלו. הן אמת דלפי הנראה מברייא דספרי (פ' חקת פיסקא קכ"ה) הזאה נופא מלד עלמה מזה היא מדלורייא. מזה שאמרו שם ואיש אשר יטמא ולא יתחטא וגו' על טומאת מקדש וקדשיו ענש הכתוב כרת. או לא ענש הכתוב כרת אלא על הזייה (כלומר על מה שלח הוזה עליו). ת"ל ואם לא יתחטא ביום השלישי וביום השביעי לא יטהר. ענשו לא יטהר ואין ענשו כרת עיי"ש. וכן כתוב ביומר ביאור בפסיקתא זוטרא שם. וז"ל ואיש אשר יטמא ולא יתחטא ונכרתה וגו'. על טומאת מקדש ענוש כרת ולק' על מניעת הזאת. זהו ענשו שהוא טמא. ואינו חייב כרת אלא על טומאת מקדש עיי"ש. ומבואר מזה לכאורה דחייבא דלורייא הוא להטביר ע"י הזאה מטומאתו. אלא שאינו ענוש כרת על מניעת הזאה. דטומאתו זהו ענשו. וא"כ אפי' ישראלי' ע"כ מוכרחין לאפר פרה משום מלות טהרה ע"י הזאה. דמלוא מלד עלמה היא. אבל זה אינו דודאי הך ברייתא ס"ל דהזאה בזמנה מזה. אבל אכן לא קי"ל הכי. דלא מביעיא לדעת רוב הפוסקים דטבילה בזמנה לאו מזה היא. אלא אפי' לדעת הבה"ג וסייעתו דס"ל דקי"ל טבילה בזמנה מזה. בהזאה ודאי קי"ל דבזמנה לאו מזה. משום דלא מקשינן הזאה לטבילה. דבפ"ק דיומא מוקמינן פלוגתא דר"מ ורבי יוסי בהכי. דלר"מ ס"ל מקשינן הזאה לטבילה. ור"מ ס"ל לא מקשינן. וקי"ל ר"מ ור"י הלכה כר"י. ובפרט דהתם מוקמינן גס לרבי חנינא סגן הכהנים כר"י (שם ח' ע"א) עיי"ש. וע"י במש"כ הרב המאירי ז"ל שם. ובתמכ"ס (פ"א מהלכות עביוס"כ ה"ד) ובכ"מ שם. וא"כ לכהנים הדיוטות ולישראלים אין הכרח כ"כ באפר פרה. משא"כ לכהן גדול דעבודה יוה"כ אינן כשירות אלא בו. וכן שריפת הפרה למאן דס"ל דקי"ל דלינה כשרה אלא בכה"ג. ודאי אי אפשר לו בלא אפר פרה. ואף ע"ג דכל כהן המתחנך לעבודה חייב להביא מנחת חנוך. והוא עלמו לריך להקריבה. כמבואר בתוספתא (סוף שקלים ובפ"ב דחגיגה) ובספרא (ל"ו פ"ג) ובירושלמי (פ"ז דשקלים). וכ"כ הרמב"ם (סוף פ"ה מהלכות כלי מקדש) עיי"ש. מ"מ מלבד דלא אשכחן דזה הוא לעיכובא. בלא"ה כל זמן שהוא טמא הרי אינו מתחנך לעבודה. ואפי' בעבודות לבד שששין בטומאה. מ"מ הרי בידו שלא להתחנך. משא"כ כהן גדול שאין עבודה יוה"כ כשרה אלא בו. ואי אפשר לו בלא אפר פרה. ונראה דמהאי טעמא חנן

פ"ד

כמבואר. ובלתי ספק שאם עשה את הפרה ככל משפטה וחוקתה. והניחה כולה רק למשמרת עולם. לא קיים מצותה כלל.

והנראה לומר בכוונתו ע"פ מאי דתניא (פ"ק דיומא ד' ע"א) בפרישת כהן גדול שבעת ימים קודם יוה"כ ובהן השורף את הפרה. וזהו זה מוין עליו כל שבעה מכל חטאות שהיו שם. ופירש"י שם וז"ל מכל חטאות שהיו שם מכל פרה ופרה היו נותנין קלף למשמרת מן האפר בחיל. כך שנינו במסכת פרה פ"ג וכו' עכ"ל עיי"ש. והריטב"א ד"ל שם אע"פ שהביא שם עוד פירוש אחר שהביא רש"י ז"ל שם אח"כ מ"מ כתב שפירוש הראשון עיקר עיי"ש. וכ"כ הרב המאירי ז"ל שם בפירושו האחרון עיי"ש. וכן במאי דתנן (פ"ג דפרה מ"א) בכהן השורף את הפרה. ומוין עליו כל שבעת הימים מכל חטאות שהיו שם. פירשו כן הרמב"ם והר"ם והרא"ש והרע"ב ז"ל עיי"ש. אלא שהרמב"ם והרע"ב ז"ל פירשו שם שבכל יום ויום משבעת ימי הפרישה היו מוין מאפר פרה אחרת שניתן בחיל למשמרת עיי"ש. אבל הגר"א ז"ל שם בא"ר כתב שבכל יום ויום היו מוין מכל החטאות שבחיל כולם. וגרים במתני' שם ומוין עליו מכל שבע חטאות שהיו שם עיי"ש בדבריו. וע"י במש"כ בתוס' יו"ט שם. ובמש"כ עוד שם לקמן (משנה ג'). ומתבאר מזה דגם אותו החלק שניתן בחיל למשמרת תמיד. לא היה נתון שם משום למשמרת לבד. אלא גם הוא היה מוכן שם להזאה טהרה. אלא שבו לא היו מוים אלא לעתים רחוקות לאוהן הלויים טהרה יתירה וקדושה גדולה. כמו הבהן גדול בעת פרישתו לעבודת יוה"כ. ובהן השורף את הפרה שעשו בה הרבה מעלות יתירות. כמבואר ריש פ"ק דיומא ופ"ג דפרה ושאר דוכתי. ובתמכ"ס (פ"ב מהלכות פרה ארומה ה"א) עיי"ש. ולפי הנראה ממתינתין (פ"ד דפרה מ"א) קי"ל שאינה כשרפת אלא בכהן גדול. ושלא בכה"ג פסולה. דהכי ס"ל התם לח"ק. ור"י הוא דפליג. וידוע דקי"ל בעלמא הלכה כח"ק. והכי נמי תתם לן תנא התם (לעיל פ"ג מ"ח) ובתוס' מדות (פ"א מ"ג) עיי"ש. ובכר חמה בכ"מ (פ"א מהלכות פרה ה"א) על הרמב"ם ז"ל שם שפסק כר"י. ונרחק מאוד לחרן עיי"ש בדבריו. ומדברי הרמב"ם ז"ל (ריש פ' חקת) מתבאר דס"ל דקי"ל כסתם משנתנו דשלא בכה"ג פסולה עיי"ש בדבריו. עכ"פ חזינן דאותו חלק של אפר הפרה שניתן למשמרת בחיל היה ג"כ מוכן להזאה עכ"פ לענינים היותר גדולים ומקודשים ביותר. וכן משמע מלישנא דמתניתין (סוף פ"ג דפרה). דתנן וחולקים אותו לשלשה חלקים אחד טהן בחיל. ואחד טהן בהר המשחה. ואחד היה מתחלק לכל המשמרות. וכן הוא בתוספתא (סוף פ"ב דפרה). ובספרי (חוקת פיסקא קכ"ד). ובתרגום יונתן (פ' חוקת) ובפסיקתא זוטרא שם עיי"ש. ומבואר בתוספתא שם דזה שהיה מתחלק לכל המשמרות היו כהנים מוין ממנו. וזה שנתנו בהר המשחה היו כהנים מקדשין בו. וזה שניתן בחיל היו משמרין שנאמר לעדת בני ישראל למשמרת עיי"ש.

וא"כ מבואר שכל המוקדם מוקדם במעלה. שהראשון לכולם במעלה היה אותו שניתן בחיל. שלא היו מוין בו אלא לענינים היותר גדולים. והשני היו כהנים מקדשין בו. והשלישי האחרון היו ישראל מוין הימנו.

ספר המצות לרבינו סעריא גאון ז"ל.

העומר כבש המים וגו'. חובה לעומר הוא בא עיי"ש
ובלתי ספק מקורו מההיא דהוריות שם. וכיון שאינו בא
אלא בגלל העומר. ודאי לא יתכן למנוחו מזה בפ"ע. אלא
הוא בגלל מלוא העומר :

איברא דראיתי בתוספתא (פ"ו דמנחות) דתניא התם
העומר אין מעבד את הכבש. והכבש אין

מעבד את העומר עיי"ש. והכי דרשו בספרא (פ' אמור
פרק י"א) ועשיתם ביום כו' כבש בן שנתו אע"פ שאין עומר.
ועשיתם עומר אף ע"פ שאין כבש עיי"ש. ועפ"ז אפשר
לדון שפיר ולומר דהעומר והכבש שבה עמו נמנן בשתי
מצות חלוקות בפ"ע. כיון ששתי מעשים חלוקים הן ואין
מעבדין זא"ז. וכמו שביאר הרמב"ן ז"ל (סוף שורש תשיעי)
עיי"ש היטב ובמה שביארנו לעיל (עשין ז') בזה אלא
שלא ראיתי להרמב"ם ז"ל שהביא להלכה זו. והוא תמוה
טובא לכאורה מה ראה להשמיט דין זה המבואר בספרא
ובתוספתא באין חולק. וכבר ראיתי להרד"פ ז"ל שנתעורר
בזה בתוספתא שם. והוסיף להקשות ביותר דאדרבה
מדברי הרמב"ם (פ"ו מהלכות תמידין ומוספין ה"ג) משמע
דס"ל דהעומר מעבד את הכבש ואם אין עומר אין כבש.
שכתב שם וז"ל ביום שני של פסח וכו' מקריבין יתר על
מוסף של כל יום כבש לעולה עם עומר התנופה וכו'
עכ"ל. ומש"כ עם עומר התנופה. משמע דס"ל שהכבש
תלוי דוקא בעומר התנופה. ואם אין עומר אין כבש.

עיי"ש בדבריו שהניחה בתמיהא. וכתב שלא ידע מנ"ל
להרמב"ם ז"ל הא. ולדידי היה נראה דהרמב"ם ז"ל דחה
התוספתא והספרא מקמי ההיא ברייתא דהוריות שם.
דמדקתני דאין הכבש בא אלא בגין לחם. משמע ודאי
דאם אין עומר אין כבש. ובריייתא זו הביאה הרמב"ם
ז"ל להלכה (פ"ט מהלכות תמידין ומוספין ה"ט) וז"ל
העומר קודם לכבש הבא עמו ושתי הלחם קודמין לשני
כבשים. זה הכלל דבר הבא בגלל היום קודם לדבר הבא
בגלל הלחם עכ"ל עיי"ש. ועל זה הוא שסמך לדמות הך
דינא דתוספתא וספרא. ומשום שלא מלא דבר זה מפורש
בהדיא דהעומר מעבד את הכבש ואם אין עומר אין
כבש. לכן לא כתב כן בהדיא וכדרכו ז"ל בכל כיו"ב
כידוע. אבל להלכה ודאי זו היא דעתו. וכן ראיתי
בפסיקתא וזרתא (פרשת אמור) שהשמיט דרשא זו של
הספרא. ולפי הנראה ודאי היינו משום דס"ל שהוא דלא
כהילכתא מטעם שביארנו. וזו היא ג"כ דעת רש"י ז"ל
שם שכתב דהכבש חובה לעומר הוא בא. דמבאר מזה
שאם אין עומר אין כבש. כההיא דתניא בפרק הסכלת
(מ"ה ע"ב) והקרבנם על הלחם חובה על הלחם וכו'.
ופירש"י שם וז"ל חובה על הלחם. דמשמע שאין קריבין
בלא לחם ולא הלחם קרב בלא הבשר וכו' עכ"ל עיי"ש.
הרי דלרש"י ז"ל גופי' הך ליטנא משמע שבה לומר שהן
מעבדין זא"ז. וא"כ מבואר מזה דכאן שפירש"י גבי כבש
הבא עם העומר שחובה לעומר הוא בא. ע"כ היינו נמי
לומר שאם אין עומר אין כבש. דהעומר מעבד את הכבש.
וא"כ דבריו תמוהים לכאורה דזהו נגד הספרא במקומו
והתוספתא. דמפורש בהדיא איפכא דעומר אף ע"פ שאין
כבש וכבש אף ע"פ שאין עומר. ועכ"ל כמש"כ דס"ל
דלתלמודא דידן לא ס"ל הכי. דמבריייתא דמיייתא התם
בהוריות מבואר דס"ל דהעומר מעבד את הכבש. ואע"פ
דבההיא דמנחות שם למסקנא לא קיימא הכי. אלא אין
הכבשים

(פ"ד דשקלים מ"ב) דכבש פרה כהנים גדולים עושין משל
עלמון. ואע"פ דאבא שאל הוא דקאמר לה. מימ בירושלמי
שם משמע דהכי הילכתא עיי"ש. אע"פ שהרמב"ם ז"ל
(פ"ד מהלכות שקלים) לא פסק כן עיי"ש. והיינו משום
שעיקר ההכרח לאפר פרה אינו אלא לכהן גדול. וכדי
להראות גדולתם וחשיבותם עשו הכבש משלהם והוילאו על
זה הולאה גדולה. כדאמרינן בירושלמי שם שיותר מששים
ככרי זהב היו מוליחין בה. ולא הי' אחד מוליא פרתו
בכבשו של חברו אלא סותרו ובונה אותו משלג. ושמועון
הלדיק שתי פרות עשה. ולא בכבש שהוליא זו הוליא את
זו עיי"ש :

ומעתה עפ"י נכונים מאוד דברי רבינו הגאון ז"ל
כאן שכתב. עיקר ענין מצוה זו בחלק אפר
הפרה שניתן למשמורת משום שמויחד לכהנים גדולים שאי
אפשר להם בשום ענין בלא אפר הפרה. וגם הם עצמם
התפארו והתגדלו בכך כאלו רק בשבילם בלבד נעשה
הפרה. וגם הר"א הזקן באזהרותיו כתב בזה קרוב ללשון
רבינו הגאון ז"ל כאן. שכתב וז"ל נצור אפר פרה טהור
משמא. וכוננו שהמצוה ליתן מאפר הפרה למשמרת.
ומש"כ טהור מטמא. הוא מלשון הכתוב (איוב י"ד ד') מי
יתן טהור מטמא לא אחד. שדרשוהו בפ"ק דגדה (ט' ע"א)
ובפסיקתא דר"כ ופסיקתא רבתי (פרשת פרה) ובמדרשים
(פ' חקת) על אפר הפרה עיי"ש. וכן סיים שם הר"א
הזקן ז"ל כדרכו בלשון הכתוב משם. מי יתן טהור מטמא
עיי"ש. ועכ"פ דבריו הם ג"כ כדברי רבינו הגאון ז"ל
כאן. וע"פ מה שביארנו דבריהם מבוארים על נכון.
ודברי הר"א הזקן ז"ל קלת מבוארים יותר. שביאר בהדיא
שאע"פ שבחלק אפר זה שניתן בחיל כחוב בו למשמרת.
מימ גם הוא אינו אלא מוכן להולאה. וזהו שכתב נצור
אפר פרה (ואעפ"כ) טהור משמא. כלומר שניתן למשמרת
וגניזה לנורך טהרה לאחד המיוחד בעם. דהיינו הכהן
הגדול מאחיו שמוה בו לעתים רחוקות לענינים גדולים.
וזהו שסיים בלשון הכתוב מי יתן טהור מטמא. וכוננו
לסיפא דהוא קרא דכתיב לא אחד. וכדרכו ז"ל לדבר
באזהרותיו אלו בדרך מליצה חידוש :

פרשה מו. מז.

שנא העומר. והבבורים. פרשת העומר. מדכתיב (פ'
אמור) והבאתם את עומר ראשית קצירכם וגו'.
וכתיב (פ' ויקרא) ואם תקריב מנחת בכורים וגו'. וגם
פרשה זו במנחת העומר מיירי. והאי אס הוא חובה.
כדרשתם (בספרא שם) ובמנחות (ס"ח ע"ב פ"ד ע"א)
עיי"ש. ומנחת רבינו הגאון ז"ל גם באזהרותיו שע"פ
עשה"ד (דבור זכור). אלא דשם כתב והעומר וקרבנו.
ולשונו ל"ע דמשמע לכאורה שבה למנותן בשתי מצות חלוקות.
העומר מצוה בפ"ע. והכבש הבא עמו מצוה בפ"ע. וזה
ודאי לא יתכן כלל. דהכבש לא בא אלא בגלל העומר.
כדאמרינן (פ"ג דהוריות י"ג ע"א) עומר קודם לכבש הבא
עמו. שתי הלחם קודמין לכבשים הבאים עמהם. זה
הכלל דבר הבא בגין ליום קודם לדבר הבא בגין לחם
עיי"ש. הרי דהכבש אינו בא אלא בגין העומר. וכן
פירש"י (פ' אמור) על קרא דועשיתם ביום הניפכם את

לדורות¹¹ — ניט ווי ביי אנדערע דיני התורה ודיני טהרות, אז לאחרי ווי עס ווערט נתעורר א שאלה און עס ווערט נתברר אז ס'איז דא א טומאה, דעמולט פסקנט ב"ד (אדער דער כהן) און דעמולט גרייט מען צו די טהרה.

ובפרט ע"פ משנ"ת במ"א¹², אז "למש-מרת" בכללות איז כולל (נוסף אויף דעם חלק שניתן בחיל למשמרת) אויך דעם כללות האפר וואס מען דארף האלטן גרייט "למי שיצטרך אליו לטהרת טומאת מת"¹³ (וואס אין דעם באשטייט כללות מצות פרה אדומה — "לעשות פרה אדומה כדי שיהי' אפרה מזומן למי שיצטרך אליו כו'") — אע"פ וואס לכאורה איז דער עיקר צו האבן דעם אפר לשעת הצורך לטהר טמא.

[דעם חלק האפר וואס "היו הכהנים מקדשין ממנו" אדער דעם חלק וואס "היו ישראל מזין ממנו"] — וואס דאס איז דער עיקר פעולה פון דעם אפר — נאר אז מ'זאל אוועקלייגן אויך א חלק "והיתה לעדת בני" למשמרת¹⁰

10) ובפרט לפי פרש"י חוקת שם, שלפרות אחרות היו מקדשין הכהנים (גדולים) מהחלק שבהר המשחה. (ולא מהחלק שבחיל שניתן למשמרת).¹¹ ועפ"י י"ל הטעם שרש"י מוסיף שהחלק שבחיל נתון למשמרת "מגזירת הכתוב", כי לא הי' בזה התועלת (ע"ד הרגיליים) שממנה היו מקדשין הכהנים לפרות אחרות. ועפ"י צריך ביאור ביותר בהטעם שניתן חלק מהאפר למשמרת בכלל. וגם בנוגע לחלק האפר בהר המשחה (לפרש"י) —

* כ"ה ברוב דפוסי רש"י — כדעת הת"ק פרה רפ"ד. וראה יומא מב, ב. פרה פ"ג מ"ח. מדות פ"א מ"ג.

אבל בפ"י הרע"ב עה"ת ר"פ חוקת מביא "שיש נוסחאות (ברש"י) שאין כתוב בהן גדולים אלא כהנים העוסקים בפרות אחרות כו'".

** וראה גם פיה"מ להרמב"ם פרה ספ"ג, שמחלק ש"בבחר המשחה לפרות אחרות" (כ"ה בפיה"מ שלפנינו (בשם התוספתא), אבל בהוצאת קאפח — אינו גורס "לפרות אחרות", וכ"ה בתוספתא שלפנינו), אבל צ"ע כי בפירושו בריש פ"ג שם, משמע שהוצאת וקידוש הכהנים (לפרות אחרות) היתה מהחלק שניתן בחיל למשמרת (וכמפורש בתו"ט שם בכוונת הרמב"ם), כדלקמן בפנים ההערה.

אבל ראה נחלת יעקב לפרש"י שם שמפרש ש"פרות אחרות" קאי (לא על הזאה וקידוש הכהנים מהאפר שבחיל, אלא) על האפר (מפרת משה) מהר המשחה שעירבו באפר כל פרה (ראה שוה"ג הג'). *** ראה באופן אחר נחלת יעקב שם, שכוונת רש"י היא (לא להוצאת וקידוש הכהנים (השורפים פרות אחרות) מאפר שבחיל, כבמשנה דלהלן, אלא) שהיו מערבין באפר כל פרה מאפר פרת משה, ואפר זה לקחו מהאפר שבהר המשחה.

**** אבל ראה לקמן הערה 50 שגם לדעת רש"י יש לומר שהיו משתמשים (מזמן לזמן) באפר שבחיל.

יש חידוש (כבפנים), שחלק מהאפר ניתן לקדש הכהנים לפרות אחרות.

אבל גם לפי פשוט משמעות (וכפירוש מפרשי) המשנה (פרה רפ"ג. וראה שם מ"ג ומ"ה. יומא ד, א ובפרש"י. רמב"ם הל' פרה אדומה פ"ב ה"ד וה"ו. וראה ביאור הרי"ף פערלא שבהערה 15), שקידוש הכהנים לפרות אחרות הי' מהאפר שניתן בחיל למשמרת (וראה תו"ט פרה שם ספ"ג שמ"ש ברע"ב שם שמהחלק בהר המשחה היו "הכהנים מקדשין" (וכ"ה בתוספתא וברמב"ם שם ספ"ג), הכוונה (לא לפרות אחרות אלא) "הזיית טמאי מתים שבכהנים", עיי"ש) — צריך ביאור בהטעם לחידוש זה (שלא מצינו כן בשאר דיני תורה), כבפנים. נוסף לזה — שזה גופא צריך ביאור: מדוע לא לקחו (לקדש הכהנים לפרות אחרות) מהאפר שניתן בהר המשחה או למשמרת.

11) התועלת בזה היתה בפשטות, שבאם לא נשאר משאר האפר, יהי' תמיד אפר למשמרת שממנו יכולים לקדש הכהנים לפרות אחרות (ראה לקמן הערה 49). אבל מ"מ הי' חידוש — שהוא מצוה מה"ת, כבפנים. והטעם לזה יומתק ע"פ הביאור דלקמן בפנים.

12) לקו"ש חט"ז ע' 418 ואילך.

13) סהמ"צ להרמב"ם מ"ע קיג.